

lapkritis/november 1978 10

laiškai lietuviams

MŪSŲ DVASINĖ KOVA UŽ LAISVĘ	325	Juozas Vaišnys, S.J.
ŽMOGUI REIKIA DIEVO	328	Stasys Yla
AR MOKOMĖS IŠ PRAEITIES?	330	Antanas Rubšys
KELIONĖ APLINK PACIFIKĄ PER 80 DIENŲ (V)	333	Juozas Vaišnys, S.J.
LIETUVIŠKASIS PERKŪNAS (I)	337	V. Bagdanavičius, M.I.C.
BUITIES KULTŪRA ŠEIMOJE	345*	I. Kadziauskienė
MŪSŲ NAMUOSE STUDENTAS	346	T. M.
PENKTASIS LITUANISTIKOS SEMINARAS JAUNIMUI	347	J. Vaišnys, S.J.
KAD RAKTAS NEISTRIGTŲ DURYSE . . .	354	Sės. Ona Mikailaitė
TĖVYNĖJE	357	D. ir G. Vakariai
KALBA	359	A. Kučinskaitė

STATEMENT OF OWNERSHIP, MANAGEMENT AND CIRCULATION

"Laiškai Lietuviams" ("Letters to Lithuanians") is published monthly except July and August, when bi-monthly. Its publishers and owners are the Jesuit Fathers of Della Strada, Inc., a non-profit religious society approved by the Roman Catholic Church. The editor is Rev. Joseph Vaišnys, S.J. The managing editor is Mrs. Al. Likander. The offices of editors, publishers and management are located at 2345 West 56th St. Chicago, IL 60636. In the preceding 12 months "Laiškai Lietuviams" averaged a press run of 2900 copies. 2840 copies were distributed to paid individual subscribers by mail, free distribution — 35 copies. None (0) distributed to news agents and none (0) sold through dealers. Total distribution — 2875 copies; of single issue nearest filing date: press run — 2900, mail subscription — 2840; free distribution — 35; total distribution — 2875 and left-overs — 25. Annual subscription — \$6.00, single copy is 60c. Second class postage paid at Chicago, IL and additional mailing offices.

LAIŠKAI LIETUVIAMS (Letters to Lithuanians). Published monthly except July and August, when bi-monthly, by the Jesuit Fathers of Della Strada, Inc., 2345 West 56th Street, Chicago, Illinois 60636. Yearly subscription \$6.00, single copy 60 cents. Second class postage paid at Chicago, Illinois, and additional mailing offices.

MŪSŲ DVASINĖ KOVA UŽ LAISVĘ

JUOZAS VAIŠNYS, S.J.

Netekę laisvės ir atsidūrę išeivijoje, jeigu norime išlikti ištikimi savo tėvynei, negalime rūpintis tik savo šeima ir savo asmeniškai gerove, bet pagal galimybes turime dirbti ir dalyvauti dvasinėje kovoje už Lietuvos laisvę. Dėl ko čia kalbame tik apie dvasinę kovą? Tai yra vienintelė reali kova, kuri gali atnešti laimėjimą. Apie kokią nors fizinę kovą šiais laikais negali būti nė kalbos. Nežinia dėl ko dabar valstybės taip ginkluojasi, lenktyniaudamas vienos su kitomis. Pažįstant dabartinius modernius ir be galo baisius ginklus, kiekvienas turėtų suprasti, kad jie negali būti laimėjimo, o tik savižudybės įrankis visai žmonijai.

Gali atrodyti keista ir netinkama apie tai kalbėti šį mėnesį, kada švenčiame savo kariuomenės šventę ir prisimename, kaip mūsų kariuomenė ne tik ta "dvasine kova", bet ginklu iškovojo Lietuvai laisvę ir apgynė nuo įvairių priešų, kurie kėsinosi išplėsti jos nepriklausomybę. Bet manome, kad kaip tik šia proga yra naudinga pagalvoti ir įsitikinti, kokia kova mums dabar yra galima ir kokie ginklai jai gali padėti. Mes vertiname ir gerbiame savo kariuomenę, kuri nuo senų laikų iki nepriklausomybės kovų ne kartą išgelbėjo Lietuvą nuo priešų ir neleido jos nutrinti nuo žemės paviršiaus. Taip buvo pirmiau, esant skirtingoms politinėms sąlygoms, bet paskutiniu metu, kai mažutė Lietuva atsidūrė tarp dviejų milžinų, mūsų kariuomenės vaidmuo labai sumažėjo. Tai įrodo ir paskutinis jos laisvės praradimas, kai ji neišdrįso stoti į nelygią kovą be jokios vilties laimėti.

Atrodo kaip anekdotas, kai prisimeni vieno buvusio kariškio ne taip seniai išreikštą kritiką mūsų lituanistinėms mokykloms, kad jos į savo programą neįtraukia karinio parengimo. Materialiniai ginklai dabar mums nieko nepadės, reikia tik dvasinių.

Išeivijos lietuviai, kiek įmanoma bendradarbiaudami su savo broliais Lietuvoje, turi be paliovos vesti tą dvasinę kovą prieš okupantą visokiais galimais būdais. Deja, kai kur, ypač įvairiose Amerikos lietuvių gyvenamose vietovėse toji kova vedama ne prieš okupantą, bet vieno lietuvio prieš kitą. Tai yra savižudiška kova. Vis dėlto kai kuriose lietuvių kolonijose pasitaiko

Viršuje: kun. Pr. Dauknys šventina lietuvišką kryžių ir erškėčių vainiką. Kairėje stovi kun. S. Gaidelis, S.J.

Apačioje: procesija — erškėčių vainiką neša Rita Petraitytė ir Dana Sparvelienė. Kryžių neša Linas Prašmutas ir kiti jaunuoliai.

ii pragiedrulių. Čia norime prisiminti Australijos lietuvių veiklą ir pastangas.

Palyginus Amerikos ir Australijos lietuvių laisvės siekimo pastangas, pamatysime aiškų skirtumą. Amerikos lietuviai daugiau veikia vieni, galima sakyti, mėgsta užsida-ryti lietuviškuose getuose, o Australijos lietuviai daugiau bendradarbiauja ir palaiko ryšius su australais bei jų vyriausybe ir į laisvės kovą kviečiasi kitų pavergtų tautų išeivius.

Šiais metais liepos mėn. 23 d. Melbourne buvo suruošta ir pradėta pavergtų tautų savaitė. Be lietuvių čia dalyvavo albanai, bulgarai, čekai, gudai, kroatai, latviai, lenkai, rumunai, rusai, slovakai, slovėnai, ukrainiečiai ir vengrai. Savaitė pradėta ekumeninėmis pamaldomis Šv. Patriko katedroje. Prieš pamaldas kun. Pr. Dauknys pašventino menininko Jeršovo pagamintus Kristaus kančios ženklus – lietuviškų ornamentų kryžių su tvorele, kitą kryžių, pagamintą iš kedro medžio, ir erškėčių vainiką. Šie simboliai buvo nešami procesijoje. Liturgines apeigas atliko įvairių pavergtų tautų ir įvairių tikybų kunigai bei pasauliečiai. Katedra, kurioje yra 1200 sėdimų vietų, buvo beveik pilna. Labai gražiai atrodė lietuviškas kryžius, pastatytas prie altoriaus.

Tikrai gražų pamokslą pasakė australas jėzuitas P. Duffy. Šio pamokslo tekstą čia spausdiname. Pamaldas suorganizavo lietuviai, o bažnytines apeigas – kun. S. Gaidelis, S.J. Vakare buvo rodoma procesija per dvi televizijos stotis.

KUN. P. DUFFY, S.J., PAMOKSLAS:

Ekumeninėse pamaldose susirenkame melsti Dievą už mūsų brolius ir seseris, kenčiančius neteisingumą, kuriems yra paneigtos žmogaus teisės pavergtose tautose. Susirenkame viešai demonstracijai vienybėje su kenčiančiais, išreikšdami mūsų paramą. Sakome kenčiantiems broliams: mes apie jus galvojame ir dėkojame už mums duodamą tikėjimo ir drąsos pavyzdį. Dėkojame Dievui už jo buvimo ženklus daugelyje vyrų ir moterų, kurie kenčia dėl jo vardo ir Evangelijos.

Mūsų dalyvavimas bendrose pamaldose yra viešas protestas prieš blogybę tų valdžių, kurios tironiškai siekia sutriuškinti vyrų ir moterų širdis bei mintis. Tokie blogio veiksmai pažemina visą žmoniją. Dievo ir žmonijos vardu šiandieną skelbiame: tas blogis turi būti sustabdytas! Šiandieniniame pasaulyje yra daug kraštų, kur žmonės kenčia neteisingumą, žmogaus teisių paneigimą, melagingus įkalinimus, tortūras ir persekiojimus. Ypatingai meldžiamės už tuos, kurie kenčia komunistinėje sistemoje, turinčioje tokią ilgą nesiliaujančių persekiojimų istoriją.

Komunistinėje sistemoje teismo bylos parodo, kas dedasi komunizmo gyvenimo paviršiuje. Žmogaus teisių ir religinio sąjūdžio vadai, neseniai nubausti ilgom kalėjimo bausmėm, yra tik atstovai tūkstančių tylių kankinių, kenčiančių komunizmo blogį. Kas pasirodo tų kalinių paviršiuje, yra tik santrauka viso totalinės sistemos blogio, kuri gali išgalvoti, kaip sunaikinti tikinčiųjų vyrų bei moterų dvasią ir pažeminti žmoniškumą.

Paskutinėm savaitėm esame liudininkai Šaranskio, Ginzburgo, Petkaus, Sadūnaitės ir Gajausko teismų – paskutiniųjų kankinių visoje baisioje nusikaltimų registracijoje prieš žmoniškumą, kurie seka visur, kur tik komunizmas paima valdžią. Tas nežmoniškumas ne vien tik sovietinio komunizmo. Ta pati istorija visur, kur tik komunizmas valdo tautas, ar tai Rusijoje, ar Rytų Europoje, Pabaltijo valstybėse, Vietname, Korėjoj, Kambodijoje, Laose.

Komunizmas yra negailestinga sistema, bet ir šiandieną Vakarų pasaulyje yra tos sistemos gynėjų, užmerkiančių akis neteisybei, bendradarbiaujančių su tuo blogiu. Per 80 metų sovietų sistema bandė Dievą nuvaryti į pogrindį. Jie naudoja visas moderniosios technologijos priemones nušalinti ir persekioti tuos, kurie tiki Dievą, bet tai jiems nepasisėkė.

Šiandien meldžiamės už mūsų laikų kankinius. Dėkojame Dievui už palaikymą persekiojamųjų, kad teismuose, vienuose, gimdymuose neprarastų vilties ir tikėjimo.

ŽMOGUI REIKIA DIEVO

STASYS YLA

Kartais žmogui būna taip sunku ir nyku, baisu ir kažko ilgu. Norėtum tada nieko negalvoti ir nieko negirdėti, norėtum užmiršti gyvenąs. Besiblaškanči tavo dvasia reikalauja kažko. Savo padėties tu negali išsakyti. Tu nerandi žodžių net sau. Tu daraisi ypač jautrus kitų pastaboms ar net nuotakoms. Tave erzina net smulkmenos. Tu daraisi irzlus ir surūgęs. Kaltini save ir nežinai net pats kodėl. Tu nori eiti, bet nežinai kur. Tu kalbi, bet galvoji ką kita. Tu dirbi, bet tavo dvasia ne čia, prie darbo, bet kažkur kitur.

Tokios tatai būties prisigyvena dabarties žmogus. Šita būtis yra kankinanti ir žudanti. Jei ji ilgai tvertų, žmogus gal jos nepažintų. Laimė, kad ji dažnai praeina. Praeina nors tam tikram laikui.

Bet ir tos trumpos nykaus dvasios stovio valandos būna žmogui baisios. Jis norėtų tada pabėgti iš savęs paties, norėtų apsvaigti ir savęs nebejausti, norėtų lėkti žirgu, ekspresu, lėktuvu ir pro savo akis leisti keistis vis naujiems vaizdams. Norėtų atsistodinti audros sukūry ir perkūnijos siautėjime.

Argi ne todėl taip daug žmonių – besikankinančių dabarties žmonių – veržte veržiasi į kinus, įvairias lenktynes, kavines, griebiasi alkoholio, nikotino, morfijaus, kokaino? Žmonės, kurie turi daug susitelkusio vidaus skausmo ir liūdesio, žmonės, kuriuos

Kenčiantiems esame skolingi, nes stokojaime jiems dėkingumo. Jų kančios stiprina Kristaus Kūną. Jų kančios mūsų kasdieniam gyvenimui laimi tikėjimo ir drąsos. Jie yra Dievo tautos stiprybė. Jų gyvenimas yra tobuliausias dalyvavimas Kristaus Kryžiuje, kuris atneša mūsų pasauliui išganyką. Prašome Dievą, kad mūsų kenčiantys broliai ir sesės pavergtose tautose, nešdami savo kryžių į Kalvarijos kalną, būtų visuomet palaikomi tiesos, kuri juos nuves į Kristaus Prisikėlimą!

(Iš "Tėviškės aidų", š.m. 29 nr.)

visa nyki dabarties būtis slegia, tarsi koku vožtuvu, šitie visi žmonės ieško vaisto, nusiramimo. Ir retas kuris iš jų eis tuomet į tylus Dievo namus ten išsijauoti, išsiaiškinti, gal net pasiskųsti Dievui. Dievo namų tylą atrodo tada baisi, kankinanti, žudanti.

"Nenorių tylos, kad neišgirsčiau,

Kaip man krūtinėj skausmai nauji

[sprogsta,

Nenorių šviesos, kad neišvysčiau

Begriūvančių mano saulėtąjį rytą".

(J. Augustaitytė-Vaičiūnienė)

Bet... ar ne paradoksas? Žmogus reikalingas rimties, o jis jos bijo. Žmogų blaško audra, o jis dar labiau į ją metasi. Jo dvasia verda, o jis dar pila į ją naujos alyvos. Savo vidaus skausmo balsą jis nori užmušti išoriniu triukšmu, savo vidaus ugnį jis nori sunaikinti degančiu narkotiku. Argi nuostabu, kad žmogus taip ilgai nesuranda tikrosios ramybės. Taip, juo labiau jis nori išbėgti iš savęs, juo labiau jis bando dirbtinai užmiršti kankinančią savo buitį, juo labiau jis ją jaučia.

Ne, tikroji rimtis yra, matyt, kur kitur. Bet kurgi ji yra? Kas yra tas, kurs gali ją duoti? "Ramybę duodu jums!" – pasakė kitados Kristus. "Duodu jums ramybę, kokios pasaulis negali duoti" (Jo 14,27). Taip, pasaulis negali duoti ramybės. Įprastinis būdas, kurį turi sukurti pasaulis rimčiai žmoguje, yra nesėkmingas. Tai mes matom ir daug kartų patys įsitikinom. Tikrosios ramybės nešėjas yra Kristus. Ne be reikalo Jis vadinamas Taikos Kunigaikščiu. Šitai užtenka tik teigti, nereikia to įrodinėti. Tai pataria instinktyviai pati žmogaus prigimtis.

Argi ne todėl Kristus yra didžiausio žmonijos ilgesio centras? Išvarginti vidaus kovos žmonės visais laikais ieškojo tikrosios rimties ir iš tikrųjų jie ieškojo Kristaus. Ieškojo Jo net nepažindami ir apie Jį nieko nežinodami. Ieškojo Kristaus dar prieš Jo atėjimą, nes jautė, kad Jis – Taikos Nešėjas – turi ateiti. Gražiai sako Giovanni Papini: "Visi reikalingi Tavęs, Kristau, net tie, ku-

rie to patys neįjunta. Alkanasis mano reikalingas duonos, tačiau jis reikalingas Tavęs. Trokštantysis tariasi trokštąs vandens, o iš tikrųjų jis trokšta Tavęs. Ligonis galvoja, kad jam reikia sveikatos, o visa jo liga yra tai, kad Tu nesi čia. Kas ieško pasaulyje grožio, ieško, net pats nepastebėdamas. Tavęs, kurs esi tobulas Grožis. Kas visas savo mintis kreipia į tiesą, kreipia jas, pats nenorėdamas, į Tave, kurs esi vienintelė tiesa, kurią pažinti negaila ir didžiausio vargo. Kas ilgisi taikos, ilgisi Tavęs, kuriame viename gali nurimti ir neramiausia širdis. Jie šaukia Tave, net nežinodami, kad jie į Tave kreipiasi. Ir jų šauksmas į Tave yra neapsakomai labiau skausmingas, nei mūsų šauksmas" (Lebensgeschichte Christi, 506).

Tai gi pati žmogaus prigimtis šaukiasi Kristaus. Tertulijonas neklydo sakydamas, kad žmogaus dvasia iš prigimties yra krikščioniška ir todėl, kad niekur kitur ji negali nurimti, kaip tik Kristuje ir Dieve. "Nerami mano siela, — sako Augustinas, — ir nenu-rims tol, kol neatsilsės Tavyje, Dieve!" Tai gi krikščioniškas mūsų instinktas veda į Kristų, ir mes tol kankinamės ir nenurims-tame, kol šitas instinkto balsas nebūna vi-siškai patenkintas.

Ir vieną dieną, tarsi po audringos žie-mos, po ilgai kankinusio speigo, ima ir pa-dvelkia pavasaris. Mes imame jausti tarsi naujo oro srovę, paliečiančią mūsų veidą. Mūsų dvasią nužeria nauji saulės spindu-liai. Ir tai, ko mes, gal būt, netikėjome — netikėjome, kad kada nors dar ateitų giedra — štai ji jau ir ateina. Mes regim naują šviesą ir netikim, girdim sielų naujus bal-sus ir abejojame. Nejau tai būtų Jis — Kris-tus, mūsų dvasios saulė, mūsų sielos pa-vasaris?

Šitą sielos stovį meistriškai išreiškia B. Brazdžionis. Argi jis nesako

"jaučiąs veidan dvelkimą vėjo švelnų
ir balsą Jo nuo plakančių krantų —
ne vėjas ten ir ne upelis krintantis nuo

[kalno,

O, Viešpatie, nejau tai būtum Tu?"

Tai, nejau tai būtum Tu, Viešpatie, ne-jau tai Tu ateitum, it gaivinanti vėjo srovė, it ryto rasa, it gaivus vandens upelis? Ne-jau tai būtum Tu, kurs patenkini visas ma-no viltis, visą elgesį? Ir jei tai Tu, Viešpatie,
— galime toliau tęsti Brazdžionio posmus:

"Jei Tu esi tas upelis, tekantis per kalnus,
kurs neša baltą gulgūbės plunksną,
eglių spyglį, laivelius ir žuvels,
mes būsim lengvos plunksnos, spygliai,
žuvys ir laiveliai, ak, mes nebūsime

[žmonės,

tik nepalik čia mūsų, nusinešk,

[tik nusinešk!

Jei Tu esi švelnus dvelkimas vėjo,
kurs migdo tulpę vakaro varpų maldoj,
nuvesk ir mus ten, kur procesija nuėjo,
neduok, kad verktų žemė, žvaigždės

[ir žiedai".

Taip, nuvesk ir mane į tą buitį, kurioje džiaugsmas nesibaigia ir laimė nebėga nuo mūsų, į buitį, kurioje išsipildo visi kilniau-sieji mūsų troškimai ir pasotinamos visos viltys.

Štai kokia susidaro dvasios nuotaika, sielos stovis, kai žmogus pasijunta atradęs Dievą, atradęs netikėtai, po ilgo ir gal net nesąmoningo Jo ieškojimo. Pajunta Jį savyje, savo veide, kaip pajuntamas naujo, gai-vinančio pavasariško vėjo dvelkimas. Taip pažįstame mes savyje Dievą, tarsi gaivi-nantį gegužį. Argi ne taip sako Santvaras, kai jis prisipažįsta:

"Aš pažinau Tave, gaivinantis gegužį,
man tavo veidas toks tyras, skaistus...

Aš pažinau Tave ir vasarą, ir rudenį

[vėlyvą,

ir per daubas ateinanti naktis man

[nebaisi...

Aš pažinau Tave, vidunakčio gaivi

[ugnele,

negesi niekad Tu manoj širdy...

Aš pažinau Tave kančioj ir drožiny

[Smūtkelio —

esi Šviesa, kuri nerims, kuri nesens..."

Taip pažįstame mes Dievą, ir tai yra Jo-jo atėjimas — adventas, atėjimas į mūsų sielą, į visą mūsų buitį.

Bet šitas Dievo atėjimas į atski-ro žmo-

gaus buitį dar nėra viskas. Dievo atėjimo reikalingas ne tik žmogus, bet ir visa žmonija, kaip bendruomenė. Ji buvo reikalinga jau tuomet, kai jos geriausių vaikų lūpose skambėjo šie pranašų žodžiai: "O užtekanti šviesa, amžinosios šviesos Atspindys ir teisybės Saule, ateik ir apšviesk sėdinčius tamsybėje ir mirties ūksmėje" (Ps 106). O gelbėtojai, mūsų Karaliau ir Įstatymdavy, tautų laukime ir Išganytojai, ateik gelbėk mus. Viešpatie, mūsų Dieve (I Moz 49). Rasokite dangūs iš aukštybių ir tegul debesys išlyja Teisų, tegul atsiveria žemė ir teišduoda Gelbėtoją!" (Iz 45).

Šio liūdno ir ilgesingo žmonijos balso negalėjo neišgirsti Tas, kurs yra Gyvasis, kurs yra Asmuo. Ir mes žinom, kad Jis išgirdo. Gelbėtojas žmonijai buvo atsiųstas. Jis atėjo į žemę kaip asmuo, kaip dieviškai žmogiška būtis. Jis nužengia iš dangaus ir rasa ir suvilgo žemę.

Atėjo Jis kartą, bet ne paskutinį, ne vienintelį. Jis žadėjo dar kartą ateiti, ateiti tuomet, kai žmoniją ištiks naujas baisus sukrėtimas, kai ji bus priėjusi liepto galą. Argi ne per šitą antrą atėjimą – adventą – ir jojo ženklus kalba Kristus Evangelijoje (Lk 21,26-33)?

Taip, kiekvieną kartą, kai tik žmogus ir žmonija prieina paskutiniąją, kai, rodos, yra tik akimirksnis prieš prarają, – išsitiesia iš aukštybių geroji Dievo ranka ir išveda juos į laimingesnę buitį. Bet ir žmogus bei žmonija tik paskutiniosios prisigyvenę, o ne anksčiau, siekia šitos Dievo rankos ir duodasi josios vedami. Taip įvyksta Dievo ir žmonių valios susitaikymas. Per skausmus ir kančias žmogus ir žmonija eina į Dievą, į Kristų, ir Dievas per Kristaus kančią ateina į žmogų ir žmoniją. Taigi palaiminti, kurie kenčia ir nenusimena, kurie kenčia ir viliasi, nes jie bus suraminti, suraminti tuo, kad Dievas ateis į jų širdį. Galime baigti su Maironiu:

"Kad širdį tau skausmas kaip peiliais

[suspaus,

kad žmonės pabėgs ir tavęs neužstos, pakelk tada širdį nuo žemės aukščiau, o bus tau be žodžių kentėti lengviau".

AR MOKOMĖS IŠ PRAEITIES?

(Žydų ir krikščionių tarpusavio polemika)

ANTANAS RUBŠYS

Krikščionių ir žydų religijos turi daugelį panašumų. Abiem bendras ne tik tikėjimo protėvis Abraomas, bet ir Velykų šventė – Dievo išganingos meilės apraiškos atminimas (perėjimas per mirtį į gyvenimą) – ir pranašai, ir psalmės, ir galop įsitikinimas, kad Dievas pirmas mus pamilo (1 Jn 4,19; 1st 7,7-9). Tačiau jokios kitos dvi religijos neturi ilgesnės ir aistringesnės tarpusavio polemikos ir abipusio nepakantumo istorijos.

AISTRINGA POLEMIKA

Abipusis kaltinimas prasidėjo beveik tuojau pat po Jėzaus prisikėlimo. Tuomet krikščionija buvo išimtinai žydiška. Sankirčiai su žydais iškilo dėl to, kad abi religinės bendruomenės – žydų ir krikščionių – save laikė Išrinkta Tauta vieno ir tikrojo Dievo. Steponas ir Paulius liudija, kaip aršiai buvo kovojama už šią privilegiją.

Žydų krikščionių teigimas, jog nukryžiuotasis Jėzus yra "Viešpats ir Mesijas" (Apd 2,36), būtų žydų toleruojamas. Tuometinėje žydijoje nebuvo jokios griežtos tikėjimo grynumo kontrolės ir niekas nebūdavo šalinamas iš sinagogos už vienokį ar kitokį nereikšmingą nukrypimą. Žydams buvo visiškai nepriimtina ta mintis, kad Dievas atmetė savo Išrinktąją Tautą ir jos vietoje pasirinko Jėzaus sekėjus. Ir krikščionys, ir senojo tikėjimo žydai buvo tvirtai įsitikinę, kad gali būti tik viena Išrinktoji Tauta. Abi grupės tą titulą savinosi, neigdamos viena kitai teisę į jį. Mato evangelijoje skaitome: "Dievo karalystė bus iš jūsų (žydų) atimta ir atiduota tautai (krikščionims: ir žydams, ir nežydams), kuri duos vaisių" (Mt 21,43). Žydų išvietinimas čia labai aiškus. Kitoje vietoje parašyta: "Jo kraujas tekrinta ant mūsų ir mūsų vaikų!" (Mt 27,25). Šis kaltės priėmimas žydų vardu liudija evangelisto teologiją, nes *Evangelija pagal Matą*, rašyta po tragiško Žydų karo 26-70 m., turėjo tą nelaimę omenyje. Pirmieji krikščionys ją

laikė baisia bausme žydų vadams, kurių dėka jų Mesijas buvo neteisingai nužudytas. Šio teologinio įtarpo tikslas nebuvo žydus apkaltinti Jėzaus nužudymu, bet išreikšti, kad Jėzus mirė nekaltai pagal romėnų ir žydų įstatymus.

Žydų raštuose galima rasti panašios polemikos. Dvyliktoji malda *Aštuoniolikos palaiminimų* tekste yra tokia: "Persimetėliams tenebūna jokios vilties ir išdidžioji karalystė (Romos?) tebūna greitai išrauta mūsų laikais, o nazariečiai ir *minim* (žydų krikščionių mažuma) tebus sunaikinti vienoje akimirkoje ir ištrinti iš gyvenimo knygos, kad nebūtų surašyti su ištikimaisiais. Būk pagarbintas, Viešpatie, kuris pažemini išdidžiuosius!" Ši malda buvo sukurta pirmojo pokristinio šimtmečio pabaigoje ir naudojama kaip bandymas. Joks žydas krikščionis nesutiktų jos ištarti, ir tuo susidarytų pagrindas jį išmesti iš sinagogos.

Moderniam krikščioniui ir moderniam žydai nėra taip labai sunku vienas kitą suprasti. Jei krikščioniui pasakytum, kad žydas gerbia Torą (Dievo duotą įstatymą arba Nurodymus) taip, kaip jis gerbia Kristų, tai nebūtų jam sunku suprasti. Ir atvirkščiai. Tačiau pirmojo šimtmečio žydai ir krikščionys nebuvo tokie tolerantiški. Abiem buvo didžiausias įžūlumas, kad antroji grupė drįso save laikyti tikrąja Dievo Tauta. Krikščionims, tiek žydams, tiek nežydams, senojo tikėjimo žydai atrodė savotiški užsispyrėliai, šimtmečiais laukę Mesijo ir galop jį atėjusį atmetę ir paniekinę jo įsteigtą naująją Dievo Tautą. Abi bendruomenės save laikė tikrąja Dievo Tauta, o kitą – apsimetėle.

Abipusė polemika vis didino prarają tarp žydų ir krikščionių. Po kiek laiko abipusis nepakantumas užkietėjo. Paulius, uolus fariziejus, kadaise persekiojęs savo bendrataučius krikščionis, tapęs Kristaus apaštalu pagonių tautoms, pats patyrė panašų persekiojimą. Jo griežtas atmetimas Dievo įstatymo (Toros) buvo nesuprantamas žydams. O Pauliui persimetimas iš ištikimybės įstatymui į Kristų reiškė perėjimą iš neveiksmingo būdo žmones išganyti į veik-

mingąjį. Paulius ieškojo ne tik nurodymų, kur atrasti Dievo valią, bet galios ją vykdyti.

Būdami atkaklūs monoteistai ir galvas guldysdami už savo tikėjimą, žydai jau buvo į save atkreipę Romos imperijos dėmesį. Romėnai buvo bemaž susitaikę su ta mintimi, kad žydai griežtai atsisako imperatorių garbinti kaip dievą. Ne dėl to jie susikirsdavo su valdžia. Jie susilaukė persekiojimo iš pagoniškosios imperijos, reikalaujanti politinės nepriklausomybės Palestina. Pradžioje ir krikščionys būdavo panašiai traktuojami, nes romėnai juos laikė žydų religijos sekta. Taigi ir jie nebūdavo verčiami dalyvauti pagoniškose apeigose. Ši padėtis pasikeitė, kai imperatoriams pasidarė paranku krikščionis apkaltinti įvairiomis savo ir imperijos nesėkmėmis bei nelaimėmis.

Imperatoriaus Konstantino laikais (313 po Kr.) krikščionijos padėtis vėl pasikeitė, nes tuomet, vietoj persekiojamos sekto, ji tapo privilegijuota religija imperijoje. Nuo to laiko žydų teisės Europoje ėmė mažėti. Šv. Jonas Chrysostomas (344-407) savo metu žydams priskyrė daugelį kaltinimų, kuriuos senų laikų žydų pranašai taikydavo savo tautiečiams, neatsižvelgdamas, kad tai buvo savikritika. Savo pamoksluose jis Dievo duotus išganymo pažadus skyrė išimtinai krikščionims, o bausmių ir nelaimių grėsmes – žydams. Tai buvo iš dalies atoveiksmis į žydų sėkmingas pastangas pritraukti atsivertėlių į savo tikėjimą. Pats žydų buvimas krikščionims kėlė nemalonius klausimus: jei Mesijas tikrai atėjęs, kodėl žydai jo nepripažįsta, juk jis jiems buvo žadėtas? Ir jeigu Jėzus yra tikrasis Mesijas, kodėl žydai nėra išnykę?

Žydų ir krikščionių tarpusavio polemika kilo iš religinių nesutarimų. Nė viena bendruomenė nenorėjo kitai pripažinti Išrinktosios Tautos titulo.

NENORAS NUSTEBTI

Žmogui aplamai yra sunku priimti netikėtumus. Nei krikščionija, nei žydija neturėjo įstaigos, kuri jiems išaiškintų, kaip

Dievas tuo metu veikia. Turime suprasti abiejų pusių jausmus. Pastatyta siena gali ir jungti, ir skirti. Abiejų religijų tarpusavio polemikos istorija gali būti nuodėmės arba malonės momentas. Susiskaldymas yra nuodėmės pasekmė, o vienybė – abipusis atvirumas malonei. Krikščionių pusėje Paulius, gal būt, labiausiai kaltas, nes jis sukiršino žydus, atmesdamas Įstatymo reikšmę Evangelijai. Tačiau jis pats labiausiai sielojosi dėl žydų ir krikščionių tarpusavio nepykantės: "Tad aš klausiu: ar Dievas atstūmė savo tautą? Nieku būdu!" (Rom 11,1). Jeigu kai kurios šakos nulaužtos, o tu (pagony) – laukinis alyvmedis – esi jų vietoje iškiepytas ir tapęs šaknies bei alyvmedžio sulčių dalininku, tai bent nesididžiuok prieš anas šakas! O jeigu didžiuojiesi, tai žinok, kad ne tu išlaikai šaknį, bet šaknis tave (Rom 11,17-18). Žydų pusėje fariziejus, vardu Gamalielis, Jeruzalės žydų labai gerbiamas Įstatymo mokytojas, net užtarė žydus krikščionis, sakydamas: "Vyrai izraelitai! Gerai pagalvokite, kaip pasielgti su šitais žmonėmis... Todėl aš ir dabar jums sakau: palikite šituos žmones ramybėje, paleiskite juos. Jei šis susibūrimas ir ši veikla iš žmonių – jie žlugs savaime, o jeigu jie iš Dievo, tai jūs nepajėgsite jų sunaikinti" (Apd 5,33. 38-49). Aiškiai Dievo planai nebuvo labai aiškūs nei žydams, nei krikščionims. Abiem teko jais stebėtis. Nūdienė krikščionybė, išreiškta Vatikano II Susirinkimo, yra atviresnė Dievo nuostabiems keliams: "Pirmąją vietą čia užima toji tauta, kuriai buvo duotas testamentas ir pažadai, iš kurios kūno keliu gimė Kristus. .. savo išrinkimu didžiai brangi tauta dėl protėvių, nes Dievas nesigaili duotųjų dovanų ir pašaukimo" (dogminė konstitucija *Bažnyčia*, nr. 16).

DRĄSA PASITIKĖTI

Du keliai yra galimi: 1. abipusio atleidimo kelias, iškylant virš praeities kivirčų ir dąsiai pasitikint Dievu, kurs yra Staigmenų Viešpats, arba 2. abipusio užsispyrimo kelias, atsisakant vienas kitam nusileis-

ti ir sumaišant dalykų esmę su dėl jų iškeltu triukšmu.

Ir krikščionija, ir žydija yra pašauktos įgyvendinti Dievo karalystę – susitaikymą ir meilę – žmonių tarpe. Drąsa pasitikėti sukuria pakantumo ir meilės nuotaiką, kuri padeda džiaugtis vienas kito Dievo dootu savitumu.

- Prancūzų filosofas Voltaire, Bažnyčios priešas, skelbė, kad po 200 metų Šv. Raštas bus visiškai užmirštas, randamas tik muziejuose. Šiomet kaip tik suėjo 200 metų nuo jo mirties, ir pats Voltaire yra daug labiau užmirštas, negu Šv. Raštas. Įdomu, kad buvusiuose Voltairo namuose Genevoje, Šveicarijoje, dabar yra Šv. Rašto draugijos centras.

- Net 280 protestantų misijoms remti grupių JAV-se 1975 m. misijoms surinko aukų 656 mil. dolerių.

- Nauja moterų vienuolija įkurta Arlingtono vyskupijoje, JAV-se. Tai Eucharistijos Dievo Motinos seserys, kurių tikslas atnaujinti pasauliečių pamaldumą, ypač atkreipiant dėmesį į Eucharistiją ir į Mariją.

- Šv. Tomo More, buvusio Henriko VIII kanclerio, kaukuolė atrasta Canterbury, St. Dustan bažnyčios nišoje, kur ji išgulėjo daugiau kaip 400 metų. Šv. Tomo kapo kasinėjimus darė archeologai drauge su vietos dvasiškija. Kasinėjimai buvo vykdomi ryšium su artėjančia to didžio šventojo gimimo 500 m. sukaktimi. Būdamas ištikimas Katalikų Bažnyčiai, nenusilenkdamas Henriko VIII užgaidoms, jis buvo nukankintas 1535 m. liepos 6 d. nukertant galvą.

- D. Britanijoje, Manchesterio apylinkėse, rasta užrašų, kurie rodo, kad ten krikščionybė jau buvo atnešta romėnų valdymo laikais apie 175 metus po Kristaus. Šukes su užrašais atrado Cr. Brisbane, o jų reikšmę išaiškino Manchesterio universiteto mokslininkai. Taigi krikščionybė tame krašte atsirado žymiai anksčiau, negu iki šiol buvo manoma.

KELIONĖ APLINK PACIFIKĄ PER 80 DIENŲ (V)

JUOZAS VAIŠNYS, S.J.

TAIWANAS

Iš Hong Kongo puikiu Singapūro oro linijos lėktuvu atskridau į Taiwano sostinę Taipei, Formozos saloje. Į Taiwaną gal pasukau tik dėl to, kad norėjau aplankyti vieną savo mokslo draugą italą misijonierių, išvytą komunistų iš Kinijos, o taip pat norėjau daugiau susipažinti su Azijos misijonierių gyvenimu.

Tas mano draugas nuo Taipei gyveno maždaug už 100 mylių. Neturėjau jo telefono, o norėjau greitai pranešti, kad esu atvykęs. Kas daryti?

– Parašyk laišką, – sako man vienas jėzuitas.

– O, bet kada jis nueis? – nustebeš paklausiau.

– Ogi rytoj, – trumpai atsakė.

Aišku, nenorėjau tikėti, bet vis dėlto sekmdienio vakarą išsiunčiau jam laišką, o pirmadienį 10 val. ryto jis man skambino telefonu, kad mano laišką gavęs. Man tai buvo nepaprasta staigmena, beveik mažas stebukliukas. Ten nešioja paštą tris kartus per dieną. Pagalvojau tada apie mūsų Amerikos paštą, kur kartais laiškas tame pačiame mieste keliauja visą savaitę...

Arčiau susipažinęs su misijonierių gyvenimu, pamačiau, kad mes kartais apie juos turime klaidingų idėjų. Juos įsivaizduojame, gyvenančius tarp laukinių ar puslaukinių žmonių, kur nėra jokios kultūros, jokios civilizacijos, kur kiekviename žingsnyje jiems gresia visokie pavojai, o paguodos ir suraminimo jiems teikia tik kasdien būriais krikštijami stabmeldžiai. Maždaug taip buvo gal tik XVI ar XVII amžiuje, bet dabar jau visai kas kita. Nors jie gyvena tarp stabmeldžių, bet tų stabmeldžių kultūra kartais gal dar aukštesnė negu mūsų, o tų misijonierių gyvenimas nedaug skiriasi nuo kitų jų ordino brolių, gyvenančių Čikagoje, Niujorke, Romoje ar kituose Europos miestuose. Stabmeldžių krikštai dabar gana re-

tas dalykas, nes jie arba nemato reikalo priimti kitą tikėjimą, arba to tikėjimo visai neturi. Kur yra sunkesnė apaštalavimo dirva: misijų kraštuose ar mūsų didmiesčiuose, – tai klausimas, į kurį nelengva atsakyti.

Formosa (portugališkai reiškia "gražioji") yra maždaug 14 tūkstančių kvadratinų mylių sala, esanti apie 100 mylių nuo Kinijos žemyno. Jau maždaug nuo XIII amžiaus dėl šios salos vyko įvairūs karai, kol pagaliau XVII a. pabaigoje ji tapo Kinijos imperijos dalimi. XIX a. pabaigoje, pasibaigus kinų-japonų karui, Formozos sala buvo atiduota Japonijai. Čia gyvenantieji kinai nenorėjo pasiduoti japonams, bet buvo jėga priversti. 1945 m. ji buvo grąžinta Kinijai. Kinijoje įvedus komunistinę santvarką, Formosa (Taiwanas) pasidarė Tautinė Kinija. 1954 m. JAV su Taiwanu pasirašė savitarpio pagalbos sutartį, bet kai kurios kitos šalys nenori Taiwano pripažinti. Atsimename, kaip Kanada praėjusioje pasaulinėje olimpiadoje neįsileido Taiwano sportininkų. Kai kurios šalys atsisako keisti Taiwano pinigus.

Dabar Taiwanas turi apie 16 milijonų gyventojų, o sostinė Taipei – 2 milijonus. Daugiausia, žinoma, yra kinų, bet yra ir čiabuvių, kilusių iš Malajų ir Indonezijos, kurie nelabai sugyvena su kinais, bet yra už kinus daug gražesni – kitos rasės ir kitos kultūros žmonės.

Aišku, komunistinė Kinija norėtų užimti Taiwaną, kuris tai žino ir yra labai pasiruošęs karui. Visur pilna kareivių, visur karo zonos ir įvairūs požeminiai įrengimai. Kai kas mano, kad Kinija negalėtų užimti Taiwano, gal būtų taip, kaip Rusijai, neįstengusiai užimti Suomijos.

Taiwanas man padarė simpatingą įspūdį. Būtų labai gaila, jeigu jį užimtų raudonieji kinai. Prisiminsiu dar vieną gražų įvykį. Grįžtant iš ekskursijos, sugedo autobusas. Ekskursijos vadovas visiems turistams

pranešė, kad turime laukti kito autobuso, einančio į Taipei. Pagaliau pamatėme autobusą. Privažiavęs jis sustojo. Buvo pilnas vietinių gyventojų. Jie maloniai priėmė ir mus. Susėdo vienas kitam ant kelių ir padarė mums vietos atsisėsti. Paskui dar atsirado kažkokia solistė, kuri "atliko meninę programą", mus linksmindama.

JAPONIJA

Japonijoje norėjau šiek tiek ilgiau stabtelėti ir geriau ją pažinti, tad nutariau lėktuvu skristi į Osaką, o iš ten greituoju traukiniu ("Bullet Train") vykti į Tokyo, pakeliui aplankant Kobe ir Kyoto. Atvykau į Japoniją, gal būt, pačiu gražiausiu metų laiku, kada visa šalis buvo pasipuošusi "Madame Butterfly" operoje apdainuotais japoniškų vyšnių žiedais. Tos vyšnios labai gražiai žydi, bet neveda uogų. Jos tik dekoracijai – ištiesos gatvės baltuoja nuo jų žiedų. Japonija tada atrodo, lyg nuotaka, pasipuošusi vestuvininiais rūbais.

Pamatyti Japoniją, kaip jau esu pirmiau rašęs, buvo mano svajonė. Ją aplankęs tikrai nesigailiu. Tai aukštesnės kultūros kraštas. Japonija beveik neturi jokių gamtos turtų, jie importuoja iš Australijos net mėsą, pieną, sviestą. Gyvena susigrūdę, kaip skruzdės. O vis tiek jiems nieko netrūksta, jie nieko kitiems neturi pavydėti, nes nepaprastu savo darbštumu, tvarkingumu ir mokėjimu sugyventi bei dirbti drauge su kitais yra išvystę tokią pramonę, kad jų prekėmis užpildytos beveik viso pasaulio rinkos.

Japonai nepakenčia vidutiniškumo: jei gu nueisi pamėginti japoniško masažo (masažo salonai yra prie kiekvieno didesnio viešbučio), arba pamatysi, kaip geišos vadovauja "arbatos gėrimo" ceremonijai, arba žiūrėsi koncerto salėje į simfoninio orkestro dirigentą, tai suprasi, jog visur siekiama tobulumo ir profesionališkumo.

Atskridęs į Osaką, tuoj radau autobusą, pasiruošusi vykti į Kobę. Ten aš ir nuvykau, nes Kobėje yra jėzuitų namai, kuriuose apsigyvenau. Iš čia buvo labai lengva lankyti Osaką ir Kyoto greituoju traukiniu, le-

kiančiu 130 mylių per valandą. Buvau laimingas, kad Japonijoje galėjau gyventi jėzuitų namuose, kur man nieko nekainavo, o kambarys viešbutyje yra neįkandamas – prasideda maždaug nuo 40 dol. už parą, bet geresni kambariai pašoka net iki 100 dol. Japonijoje viskas labai brangu: kavos puodukas restorane – pusantro dolerio. Amerikietiškas doleris labai nuvertintas. Pirmiau už jį mokėdavo 400 jenų, o dabar tik truputiuką daugiau kaip 200.

Norint Japonijoje kur nors nuvažiuoti taksiu, reikia turėti japoniškai parašytą adresą, nes beveik neįmanoma susikalbėti angliškai. Gatvėse visi užrašai japoniškais "hieroglifais", kuriuos pramokti pažinti ir skaityti be galo sunku. Sako, kad japonų kalba yra sunkesnė už kinų, nors tie "hieroglifai" labai panašūs. Norint šiomis kalbomis kalbėti, reikia mokėti bent 1000 ženklų, o universiteto profesoriai jų moka apie 10.000. Mėginau ir aš šiek tiek pramokti, bet išmokau pažinti ir atskirti nuo kitų vos kelis.

Svetimtaučiai, išmokę vieną kitą japonišką žodį, taria kirčiuodami kurį nors to žodžio skiemenį, bet japonai beveik visus skiemenis vienodai pabrėžia. Štai keli labiausiai vartojami žodžiai: arigato – ačiū, sayonara – sudie, ohio – labas rytas, kumbava – labas vakaras. Savo kalboje jie neturi priebalsio *l*, tai tardami priebalsį *r* (ypač kalbėdami angliškai), dažnai ištaria *l*, pvz. *emperor* jie taria *empelol*. Atrodo, kad šie du priebalsiai labai panašūs, ir lengviau yra ištarti *l*, negu *r*. Ir pradedantieji kalbėti mūsų vaikai vietoj *r* taria *l*.

Gyvendamas Kobėje, jėzuitų namuose, vieną rytą bažnyčioje pamačiau sutuoktūves. Abudu jaunavedžiai ir visi dalyviai buvo japonai. Apsirengę lygiai taip kaip pas mus: jaunoji baltai, jaunasis juodai. Taip pat ir visos apeigos lygiai tokios, todėl buvau tikras, kad jaunavedžiai katalikai. Labai nustebau, kai kunigas pasakė, kad juodu yra stbmeldžiai. Tada man kunigas paaiškino, kad japonai susituokia įstaigoje, bet nori kokių nors iškilmingesnių ceremonijų. Jeigu jie tuoktųsi pagal japonų papročius, tai labai daug kainuotų.

nes be kitų išlaidų visos moterys būtinai turi dėvėti kimonus, o jie labai brangūs. Medvilninis kimonas kainuoja 500 dol., o šilkinis — 1000 dol. Ne visi yra tokie turtingi, todėl jie ateina į katalikų bažnyčią, kur viskas kainuoja žymiai pigiau. Žinoma, jie nepriima jokio sakramento. Tai yra tik grynai išorinės ceremonijos.

Užsiminėm apie kimonus. Dabar jau jie lyg eina iš mados. Čia vėl ta pati istorija — jaunimas nelabai laikosi tradicijų. Galima miestuose kartais pamatyti tik vyresnio amžiaus moteris, dėvinčias kimonus. O vis dėlto tie kimonai labai gražūs. Tokyo mieste nuėjau į vieną universalinę krautuvę (department store), kuri buvo išsiplėtusi per aštuonis aukštus. Viena aukšte buvo tik kimonai: visokiausių rūšių, įvairiausių spalvų, bet visi atrodė labai iškilmingai ir elegantiškai. Kai sutinki "kimonuotą" moterį, tai kažkaip savaime jai pradedi justi ypatingą pagarbą.

Norėčiau paminėti ir paneigti kai kurių asmenų labai klaidingą nuomonę apie geišas. Kai kurie mano, kad jos esančios laisvo elgesio moterys. Visiškai ne!! Tai garbingos, išsilavinusios moterys, kurių tikslas — patarnauti kitiems, ypač turistams, ir supažindinti su japonų papročiais bei tradicijomis.

Japonijoje taip pat yra labai daug šventyklų, kaip ir Bangkoke, tik čia šventyklos yra dviejų rūšių: budistų ir šintoistų. Budistų šventyklas angliškai jie vadina "temples", o šintoistų — "shrines". Daugelis japonų dabar per daug nesuka galvos, kuriai religijai priklausyti. Budistų religija yra laikoma daugiau liūdna religija, o šintoistų — linksma. Tad laidotuvės vyksta pas budistus, o krikštai bei santuokos pas šintoistus.

Ypač gražiomis šventyklomis pasižymi Kyoto miestas ir netoli Tokyo esantieji miesteliai: Nikko, Nara, Kamakura. Einant į šventyklą, žinoma, ir čia reikia nuslauti batus, o kai kur net nusiplauti rankas ir išsiskalauti burną prie specialaus šulinio. Gal pačios gražiausios šventyklos yra Nikko miestelyje, kur labai graži ir visa aplin-

Geiša

ka. Japonijoje visiems žinomas toks posakis: "Niekad nesakyk *kekko* (nuostabu, nepaprasta), kol nesi matęs *Nikko*".

Netoli Tokyo į padanges stiebiasi gražus, snieguota viršūne, Fuji kalnas. Tai japonų šventenybė. Prieš keletą metų seselėms salezietėms atėjo į galvą mintis, kad ir katalikams šiame kalne reikėtų turėti kokią nors šventovę. Jos užsakė Italijoje kelių metrų aukščio Marijos statulą ir pastatė tame kalne. Japonai spaudoje smarkiai protestavo, kad tokiu būdu braunamasi į jų šventovę. Vis dėlto jau kelinti metai ta statula stovi visiškai nepaliesta. Pagalvojau, kad jeigu kitur būtų buvusi panaši padėtis, tai toji statula seniai būtų purvais apdrabsyta ir sudaužyta. Tai čia taip pat aiškus japonų kultūringumo pažymys.

Papasakosiu dar vieną įvykį, kuris mane labai maloniai nustebino. Hong Konge

Šventasis Fuji kalnas

buvau nusipirkęs fotografijos aparatui "plataus kampo objektyvą" (wide angle lense). Važinėdamas autobusais Kyoto mieste, buvau tą objektyvą prisikabinęs prie foto aparato. Buvau viename autobuse pilname žmonių, paskui persėdau į kitą, šiek tiek pavažiavęs išlipau, gi žiūriu — jau to objektyvo neturiu. Pamečiau. Pagalvojau, kad būtų nesąmonė manyti, jog koku nors būdu jis atsiras. Vis dėlto nuėjau į tą įstaigą, kuriai priklausė tie autobusai ir pasakiau apie savo nelaimę. Japoniuke atsakė, kad autobusai jau yra išvykę kitur, grįš tik už kokių trijų valandų. Tad liepė už trijų valandų ateiti — gal suras. Eiti ar ne? Juk nėra nė mažiausios vilties, kad jis, pamestas tarp minios žmonių, būtų surastas. Na, bent nuraminti sąžinei, nuėjau. Ateina šypsodamasi japoniuke ir rankoje atneša mano pamestą objektyvą! Tai tikrai buvo nelaukta staigmena. Taip gali įvykti tik Japonijoje!

Metų laikai Japonijoje maždaug atitinka Europos ar Šiaurės Amerikos metų laikus: šalčiausias mėnuo — sausis, šilčiausias — rugpiūtis. Žemiausios temperatūros vidurkis sausio mėnesį būna 29 F, o aukščiausios temperatūros vidurkis rugpiūčio mėnesį — 86 F. Lietaus ne per daugiausia. Žodžiu — mums, lietuviams, Japonijos klimatas labai įprastas ir palankus.

Man esant Japonijoje, kaip tik vyko ne-sklandumai dėl naujojo Narita aerodromo. Mat, senasis (Haneda) buvo per mažas.

Naujasis įrengtas labai toli nuo Tokyo. Vienas pilietis man pasakojo, kad jis automobiliu nuo Naritos aerodromo iki Tokyo važiuojo dvi valandas. Važiuojant taksiu, reikėtų sumokėti 75 amerikietiškus dolerius. Taip pat nepatenkinti ir ūkininkai, kurių ūkiai yra arti Naritos aerodromo. Dėl visų šių priežasčių buvo daug protesto ir sukilimų prieš naujojo aerodromo atidarymą. Japonijos policininkams draudžiama turėti revolverį, bet buvo padaryta išimtis tiems, kurie saugojo aerodromą. Man atrodo, kad toumo problemą japonai galės išspręsti labai lengvai, paleisdami kelis greituosius traukinius. Tad toji kova gal buvo perdėta.

Tokyo mieste gyvenau jėzuitų Sofijos universitete (Jochi Daigaku). Buvau labai laimingas, kad nereikėjo gyventi viešbutyje, kur kainos yra pasakiškos. Tame universitete gyveno apie 100 įvairių tautybių profesorių. Vienas senukas profesorius tuoj pasigyrė esąs lietuvis, bet lietuviškai nemokėjo. Jis gimęs Vilniuje. Pavardė buvo Litvinas. Paskui šeima išsikėlusi į Vengriją ir pasivadinusį Litvinį. Jis, įstojęs į jėzuitus, pakeitė savo pavardę į Lidoni. Savo lietuviška kilme labai didžiuojasi ir gėdinas, kad užmiršo lietuviškai.

Tokyo mieste sutikau ir kitą lietuvių salezietį kun. Albiną Margevičių (dabar ten vadinamą Arubino), kuris dar neužmiršęs lietuviškai, skaito lietuvių spaudą: "Draugą" ir "Laiškus lietuviams". Su juo pabendrauome ir nuvažiavome į šventąjį Fuji kalną.

VIENA KITA IŠVADA

Šioje kelionėje aplankiau daug įvairių kraštų, bet visur pabuvojau tik po kelias dienas. Gal būtų naudingiau apsiriboti mažesniu lankomų vietų skaičiumi, bet pabūti ilgiau ir geriau tas šalis pažinti.

Naudinga kasdien vesti dienoraštį ir gerai susižymėti savo daromas nuotraukas, nes po kiek laiko viskas susimaišo ir užsimirštama.

Pasaulyje yra labai gražių ir įdomių kraštų, bet reikia pripažinti, kad Amerika yra taip pat labai graži ir čia galima rasti

LIETUVIŠKASIS PERKŪNAS

(Etnologinė-teologinė studija)

VYTAUTAS BAGDANAČIUS, MIC

Kai kam gal keistai atrodys, kad teologija čia yra jungiama su etnologinėmis studijomis. Taip gali atrodyti ypač dėl to, kad į tautų legendas linkstama žiūrėti kaip į nereikšmingas fantazijas ar, geriausiu atveju, kaip į laisvą kūrybą. Tačiau etnologai šia medžiaga rimtai susidomėjo jau prieš šimtą metų. Šiais laikais ja domisi ir teologai, ir filosofai. Iš teologų galima paminėti Avery Dulles, SJ. (*Myth, Biblical Revelation and Christ*, Corpus Books, Washington & Cleveland, 1939) ir Andrew M. Greeley (*Unsecular Man, The persistence of religion*, Schocken Books, New York, 1972). Iš filosofų paminėtinas Antanas Maceina, kuris neseniai išėjusioje knygoje žiūri į tautosaką kaip į praėjusių laikų filosofijos palikimą (*Filosofijos kilmė ir prasmė*, 45 psl.).

Žinoma, ir tautosaką, kaip ir kiekvieną žmogišką kūrybą, reikia sutikti kritiškai. Tai mokėjo padaryti pirmųjų krikščionijos amžių teologas šv. Augustinas. Jis sugebėjo tiesos ieškoti ne tik Šv. Rašte, bet ir tautų tradicijose. Augustinas net laikė galimu dalyku, kad kitų tautų, ne tik žydų, tradicijose gali būti pranašysčių apie būsimą dievišką žmonijos gelbėtoją (plg. *City of God*, 18 knyga, 47 perskyrimas).

Mes čia nemanome įrodinėti, kad lietuviškasis Perkūnas yra Kristaus pranašystė, tik norime ramiai pažvelgti į lietuviškojo

Perkūno legendas ir patyrinti, ką šis religinis simbolis nori pasakyti, kas jame yra išreikšta ir ko nėra.

Paprastai bet kurio tautosakinio kultūrinio reiškinio prasmę sunku įvertinti, apsiri-bojant tik viena tradicija. Bet kuris tautosakinis personažas pasidaro daug iškalbingesnis, kai jį palygini su kitų kultūrų tuo pačiu personažu. Dėl to čia lietuviškasis Perkūnas yra palyginamas su Kinijos, Afrikos ir vienos indėnų religijos Perkūno samprata.

1. PLATI PERKŪNO TEMA

Dievo Perkūno tema tokia plati, kad nesiduoda suvedama nė į vieną tautą ar kultūrą. Taip pat ji nesiduoda suvedama į kurią vieną žmonijos gyvenimo laikotarpį. Tačiau atskiro laikotarpio ar atskiros kultūros Perkūno samprata yra vertingas įnašas geriau suvokti šį turtingą religinį simbolį.

Niujorko miesto knygyne radau Perkūno studiją, parašytą vieno kiniečio aštuntame šimtmečiu po Kr., o medžiagą jis jai ėmė iš ankstesnių užrašų. Pasidariau jos atspaudą. Šiame Perkūno apibūdinime, padarytame tokioje tolimoje ir skirtingoje kultūroje ir tokiais senais laikais, yra pora bruožų, kurie yra tos pačios prigimties, kaip mūsų Perkūno vaizdavimai, surinkti Basanavičiaus. Kad galėtume įvertinti Kinijos tradicijos naudą mūsų Perkūno studijoms, pirmiau susipažinkime su lietuviškaisiais Perkūno bruožais. Pradžiai paimkime 23-čią varjantą iš Ožkabalių:

"Girios arba šilo velnius vadina 'šilo vokietėliais' arba 'šiliniais' ir 'bukiais'. Vienas medinčius, eidamas paupeliu, pamatęs buki, vandenyje besimaudantį. Atsiminė jisai turįs sidabrinį guziką savo mandieroje, nes tik sidabru, sako, galima velnią nušauti. Tuojaus jis tą guziką išpjovęs, sulenkė bis-kį, kad lįstų į muškietą ir – kaip plumters! – bukutis dingte dingo, net smala išsiliejo. Eina sau medinčius tolyn, susitinka su dai-

(gal šiek tiek kita forma) beveik viską, ką randi kitur. Vis dėlto šia kelione esu labai patenkintas ir už ją daug kam labai dėkingas. Dar kartą dėkoju kun. P. Butkui, pagrindiniam rekolekcijų organizatoriui Australijoje, visiems kitiems Australijos lietuvių kunigams ir visiems šioje ilgoje kelionėje sutiktiems lietuviams. Iš visų patyriau labai daug lietuviško nuoširdumo. Kažin ar kada nors jiems visiems galėsiu kaip nors atsilyginti? Tuos visus prisimenu bent savo maldose.

liu augalotu vyru su ruda barzda, taipogi medinčium.

— Ačiū tau labai žemai, — sako ruda-barzdis, o tai buvęs Perkūnas, — kad tu man tą velniūkštį nušovei. Aš jau devintas metas jį vaikau ir negalėjau sugriebti.

Perkūnas davė tam žmogui kulką, šmoutų ir parako. Tas žmogus paskui šaudė, šaudė ir niekad nepabaigė" (Lietuviškos pasakos, I, 1898, Shenandoah, Pa., nr. 23, p. 25-27).

Kitas varijantas pasakoja apie tai, kad vokiektukas, išlindęs iš po akmens, rodė debesiui užpakalį. Tuo tarpu griovė ir žaibavo. Medžiotojas sidabrine kulka nušovė vokietpalaikį — tik smala teškėdama pasiliejo. Perkūnas, žalia mundiera apsilvilkęs, labai dėkojo žmogui, kad šis nušovė jo priešininką (nr. 24, p. 27).

Pasakojime nr. 22 žmogus mato, kaip vokiektukas slapstosi nuo medžiotojo ir įlenda į supuvusios šakos skylutę. Medžiotojas skundžiasi žmogui, kad negali jo pagauti. Jis prašo žmogaus užkalti skylutę "atbulu vagiu". Žmogus tai padaro. Po valandėlės žmogus girdi trenksmą, medis suskyla ir iš jo pasilieja smala.

Į šią pasiliejusią smalą, kovojant Perkūnui su velniu, mes nekreiptume daug dėmesio, jeigu jos atitikmens nesutiktume minėtame 8-tojo šimtmečio dokumente. Jį išvertė B. Belpaire ir apie jį pateikė pranešimą 20-tame orientalistų kongrese Briuselyje 1938 m. Tiek pranešimas, tiek kinietiškos studijos vertimas buvo išleista *Le Museon* 52-tame tome 1939 m. Luvėne (161-172 psl.). Šiame sename rašinyje yra aprašomas Perkūnas, kaip dieviškas veiksnys, pasireiškiantis įvairiais būdais vienoje Kinijos provincijoje, kurioje perkūnavimai buvo dažnas reiškiny.

Šio dokumento autorius Chen-Ki-Tsi rašo: "Kiekvieną kartą, kai žaibai pasirodo laukuose, lietui praėjus, randami apvalūs ar keturkampiai Kinijos rašalo gabalai, vadinami Lei Kong (taip kinų kalba vadinamas Perkūnas). Prašymų rašytojai savo raštams mėgsta maišyti paprastą rašalą su Perkūno rašalu, nes tai neša laimę" (168 p.).

Iš kitos vietos, kurioje buvo Perkūno šventykla, Chen-Ki-Tsi praneša, kad "praėjus didelei audrai, dažnai laukuose randama Kinijos akmens rašalo, vadinamo Ley Kong (Perkūno) vardu. Jis sutrenktas sprogs-ta kaip parakas ir spindi, panašiai kaip lakas". Toliau jis pakartoja, kad ši medžiaga yra naudojama daryti rašalui, kuriuo rašomi prašymai, nes ji nešanti laimę (ten pat, 170 psl.).

Nėra galimybės išsiaiškinti, kas yra buvusi ta medžiaga, kuri šitaip reaguoja į perkūno trenkimą, kad iš jos pasidaro rašalas ar parakas. Bet turime nepraleisti iš akių to lygiagretumo su lietuviškomis legendomis, kur, nušovus velnią, Perkūno persekiojamą, pasilieka juodos medžiagos. Taip pat mums gali paaiškėti, kodėl lietuviškasis Perkūnas aprūpina žmogų šaunamąja medžiaga: paraku ar kulka. Kinietiškoji tradicija turi bent fizinį šių abiejų reiškinių išaiškinimą, ko lietuviškoji tradicija neturi. Pas mus juoda medžiaga yra pavirtusi tik pragaro smala ir neįtikina kulkos ir parako dovana medžiotojui, o kinietiškoji yra natūralus parakas.

Atkreipę dėmesį į šių varijantų panašumą, neturime praleisti iš akių ir jų skirtin-gumo. Kinijoje pats Perkūnas palieka juodo rašalo pėdsaką, o Lietuvoje tai yra nušauto velnio palaikai. Taip pat Kinijoje nėra jokio pėdsako, kad Perkūnas kovotų su velniu. Ten jo trenksmas net gąsdina žmogų ir kenkia derliui. Tuo tarpu lietuviškoje tradicijoje galime pastebėti tris didelius skirtin-gumus. Pirmas, čia Perkūnas yra velnio priešas. Antra, čia jis nėra toks galingas, kaip Kinijoje, ir pats vienas velnio neįveikia. Trečia, šioje kovoje jam padeda žmogus, suvaidindamas pagrindinį vaidmenį nugalint velnią. Tai yra reikšmingi skirtu-mai, kurie liudija gerokai pasikeitusią Perkūno religijos prigimtį.

2. LIETUVIŠKASIS IR KINIETIŠKASIS PERKŪNAS

Kai kas gali nusijuokti, kad aštuntojo šimtmečio dokumentas kalba apie paraką. Mes jame skaitėme, kad, sutrenkus perkū-

no rašalą, jis sprogska kaip parakas. Iš tikrųjų tai būtų neįtikimas sumaišymas, jeigu nepagalvotume, kad Kinijoje parakas buvo žinomas daug anksčiau, negu europiečiai išrado šautuvą. Britaniškoji enciklopedija rašo, kad "yra duomenų, jog kiniečiai parako efektus žinojo keletą šimtmečių prieš Kr." (11 tomas, 3 psl.).

Iš šių legendų atrodo, kad perkūno trenkimas į kai kuriuos akmenis sukelia tokią reakciją, dėl kurios gaunama kažkas panašus į paraką. Turint tai prieš akis, galima manyti, kad toks anachronizmas lietuviškoje pasakose, kaip šautuvas, galėjo atsirasti kaip tik dėl to, kad tuose pasakojimuose, pirma negu čia atsirado šautuvas, jau buvo parakas. Kad šitoks galvojimas yra galimas, tai liudija vienas lietuviškas pasakojimas, kuriame nėra šautuvo, bet yra šovimas, kurio kilmė yra iš Perkūno.

25 nr. varijantas pasakoja, kad kartą, labai lyjant ir griaudžiant, vienas medžiotojas, sustojęs po medžiu, pamatė iš drevės lendantį katiną, kurį jis nušovė. "Tuoj griaustiniui apsistojus, oras išsiblaivė, ir medinčius einąs namo. Beeidamas sutikęs tokį senuką, tas jam sakęs:

— Tai dėkui, kad tu tą mano neprietelį nušovei; aš jį atsivijau iš trečios karalystės, o vis negalėjau prisitaikyti užmušti. Tai dabar aš tau duosiu tris kulkas, tai tu su tom, kad ir kažin kas būtų stipriausias, didžiausias, pasidėk ant savo delno, papūsk ir tuoj to nebeliks.

Tas medinčius taip tuoj išmėginęs: buvęs labai didelis aržuolas, tai šis, pasidėjęs ant delno vieną kulipką, papūtęs, ir medis išėjęs į mažiausias plaskotes — sudraskytas tapęs. O tiedvi kulipki jis pasidėjęs kažin kur kokioj bažnyčioje dėl apsigynimo" (Basanavičius. *Liet. pasakos*, I knyga, 27 - 28 psl.).

Pastebėkime, kad šiame pasakojime šaudoma ir be šautuvo. Užtenka tik kulką padėti ant delno ir papūsti, kad būtų sproginimas. Kulka juk nėra papučiama daiktas. Kas kita yra su paraku. Jį galima papūsti. Šio pasakojimo autorius, norėdamas pasakyti, kad sproginimas yra galimas ir be šau-

tuvo ir kitokio sproginimo supratimo neturėdamas, vietoj parako minėjo kulką. Nėra abejonės, kad kulka čia yra kinietiško parako pakaitalas.

Kad šautuvas šiuose pasakojimuose yra kaip ir nereikalingas dalykas pasakojimo eigai, matome iš 24 varijanto pabaigos. Dekodamas už vokiečių nušovimą, Perkūnas kažką paslaptinę įdėdą į žmogaus šautuvą. Nuo to laiko šiam žmogui "muškietos nereikėjo nė provyt. Būdavo į ką užsimanys šauti, tas ir krisdavo ant žemės. Taip dar per ilgą laiką nusibodę jam nepažiūrėjus į muškietą; pažiūrės į vidų — randa tik žiupsnį suodžių..."

Šiame Ožkabalių varijante sutinkame paslaptinę suodžių, nuo kurių priklauso paslaptinis šovimas. Pats šautuvas yra visai nereikšmingas dalykas šios pasakos logikoje.

Šie epizodai gana glaudžiai jungia mūsų Perkūno legendas su kinietiškomis. Taip pat šis sugretinimas mums padeda geriau suprasti lietuviškas legendas.

Perkūno studijose yra reikšmingas klausimas, kokiam žmonijos kultūros klodui Perkūnas, kaip religinis simbolis, priklauso. Ar jis yra iš pačios žmonijos prokultūros, ar iš daržininkiškos ir ūkininkiškos kultūros, ar iš gyvulių augintojų kultūros. Šiuo klausimu kinietiškojo Perkūno sugretinimas su lietuviškuoju duoda atsakymą, nors gal ir negalutinį. Perkūnas yra susijęs su arimo kultūra.

Aštuntojo šimtmečio Kinijos dokumente yra toks aprašymas: "Apie labai tamsią ir ūkanotą naktį šios apylinkės žmonės sakydavo, kad tai Perkūno darbo laikas. Ryto metą jie eidavo į lauką, ar neris norago pėdsakų žemėje. Jie reiškia pasisėkimą ir turtą" (Le Museon, 168 psl.).

Ožkabaliuose buvęs toks pasakojimas: "Pirmą kartą einant pavasarį į laukus artų, nereikia vagos per kiemą varyti, nes jeigu atgalios velėna užsiverčia, tai po ja velnias ir palenda, slėpdamasis nuo Perkūno. Šis dabar, jeigu norėdamas ir trenktų į velniapalaikį, bet jį po velėna esantį nutrenkti negali" (Basanavičius, I, 12 nr., 25 psl.).

Lietuviškoji legenda tebeturi išlaikiusi Perkūno kovos su velniu pobūdį, bet jį pasakoja arimo proga. Apie Perkūno arimo kultūrą liudija ir šis pasakymas: "Iš Perkūno įtrenkto medžio reikia padaryti palyčio, apart lauką, tai usnės prapuola" (Basan., I, 9 nr.).

Turint šiuos pavyzdžius prieš akis, tenka sakyti, kad lietuviškosios tradicijos Perkūnas, kaip ir kinietiškosios, yra žemdirbiškos kultūros religinis simbolis.

3. PERKŪNO KONFLIKTO PAGRINDŲ BEIEŠKANT

Perkūnas, kovojęs su kita dvasine būtybe, yra aiškiai paliudytas lietuvių tautosakoje. Tačiau joje negalima užčiuopti, koks yra to konflikto pagrindas. Kodėl Perkūnas velnią laiko savo priešu ir kodėl jis yra toks draugiškas žmogui, kodėl žmogus yra pasidaręs jo kovos su velniu sąjungininku? Ieškant atsakymo į šį klausimą, gana daug šviesos galime rasti Kinijos Perkūno tradicijoje. Šiam tikslui susipažinkime su Kinijos legenda iš to paties šaltinio.

"Tchang-Keou iš Wu-hing vietovės, ravėdamas žoles savo laukuose, maistą turėdavo pasidėjęs prie krūmo. Kiekvieną vakarą, kai jis ateidavo valgyti, maistas būdavo dingęs. Panašiai atsitiko ne vieną kartą. Pagaliau jis pasekė ir pastebėjo didelį žalį, kuris vogė jo maistą. Keou puolė jį su šake, norėdamas prismeigti prie žemės, bet žaltys pabėgo. Keou vijosi jį, iki šis pasislėpė viename plyšyje. Keou išgirdo tik jo dejonę ir žiuos žodžius: 'Jis mane perpiovė ir sužeidė'. Ir žaltys kreipėsi į Perkūną, prašydamas, kad žaibas nutrenktų Keou.

Tuoju virš Keou galvos pradėjo formuotis audringi debesys. Keou užsoko ant grėzdų kraiko ir pradėjo karštai melstis: "Dangus mane padarė vargšu žmogumi, kuris savo jėgomis dirbtų žemę. Žaltys atėjęs pagrobė mano maistą, taigi jis yra kaltas, ir būtų iškreipimas teisingumo mane žudyti. Perkūnas yra suklaidintas. Perkūne, jei tu šitaip darytum, man patiktų savo šake perdurti tau pilvą'. Staiga audra pradėjo praeiti, bet griausmas, pakeitęs kryptį į žalčio

urvą, užmušė daugiau negu dešimt žalčių" (169 psl.).

Norėdami pasinaudoti šia legenda atsakyti į klausimą, kodėl lietuviškasis 'Perkūnas kovoja su velniu, šiek tiek pasigilinkime į kinietiškos legendos atstovaujamą religinę kultūrą.

Senoji priešbudistinė Kinijos religija yra būdinga Dievo sąvoka, kuri reiškia pilnaprasmią Dievą. Dėl to vargšas žmogus, nuskriaustas žalčio, pagalbos prašydamas, pirmiausia kreipiasi ne į Perkūną, bet į Dangų. Ta pačia proga jis išpažįsta, kad Dangus yra jį padaręs. Tai yra vienas vertingiausių pilnaprasmio Dievo išpažinimų. Be to, jis turi ir žmogaus asmens pilnaprasmią sąvoką, nes reikalauja sau teisingumo, asmeniui priklausančios dalies. Jeigu jis tokios žmogaus sampratos neturėtų, jo teisingumo reikalavimas, sujungtas net su grasinimu, būtų tik įžūlumas. Taigi šioje legendoje matome seną Dievo ir žmogaus santykių fazę, kurioje Dievas ir žmogus santykiauja ant teisingumo pagrindo. Žaltys, žmogaus kenkėjas, primena biblinį rojaus kaltės epizodą.

Kita aplinkybė verta dėmesio šiame pasakojime yra įdomi daugiau lituanistiniu požiūriu. Čia sakoma, kad žmogus, užšokęs ant grėzdų kraiko, meldžiasi. Atrodo, kad kraikas Kinijoje yra buvęs, jei ne šventovė, tai bent tokia vieta, kurioje paprastai meldžiamasi. Apie tai, kad kraikas Lietuvos kryžių kilmės tradicijoje buvo suprantamas kaip šventovė ir dėl to atitinkamai puošiamas, esu rašęs savo studijoje apie stogastulpį (žr. Lituanistikos suvažiavimo darbai, 1971 m., 166-168 psl.).

Šioje legendoje įvykiai prasideda tokia Dievo ir žmonių santykių situacija, kurioje dieviškieji veiksniai. Perkūnas ir Žaltys, dar nėra persiskyrę. Žaltys nėra konflikte su Perkūnu. Perkūnas yra palankus Žalčiui, nes klauso jo, prašydamas bausti nusikaltusį žmogų. Perkūnas yra klusnus ir Dangui, nes, žmogui pasimeldus į Dangų, jis pakeičia savo palankumą Žalčiui ir, užuot baudęs žmogų, trenkia į Žalčio urvą. Atkreipkime dėmesį į tai, kad žmogaus tragi-

kos priežastis taip krikščioniškoje-žydiškoje tradicijoje, taip kinietiškoje yra išreikšta to paties žalčio simbolio.

Visa tai apžvelgiant, galima manyti, kad kinietiškoje legendoje yra vadinamoji dievų konflikto priežastis ir pradžia. Jeigu krikščioniškoje-žydiškoje tradicijoje to konflikto giliai paliestas yra ir žmogus, t.y. žaliu jį įtraukiant į konfliktą su Dievu, tai kinietiškoje tradicijoje žmogus išoriniai pasilieka to konflikto nepaliestas, nėra nusikaltęs, bet kaip tik dėl žmogaus šis dievų konfliktas yra prasidėjęs. Lietuviškose legendose matome jau toli pasistūmėjusį dievų konfliktą. Žmogus lietuviškoje tradicijoje, ne taip kaip krikščioniškoje-žydiškoje, išorinai šio konflikto nėra paliestas, t.y. niekam nenusikaltęs. Jis, kaip nepriklausomas veiksnys, jungiasi į Perkūno kovą su velniu.

Šioje vietoje verta prisiminti vieną lietuvišką legendą apie žmogaus sukūrimą, iš kurios aiškėja, kad Kūrėjo konfliktas su kitu dvasiniu veiksniu kyla kaip tik dėl žmogaus. Toje legendoje veikia ne Perkūnas, bet Dievas, o tas kitas veiksnys yra pavadintas neaišrios prasmės Libro vardu.

"Dievas, nulipdęs Adomą, parodė jį Librui ir liepė jam pasiklonioti. 'O kam aš turiu kloniotis', atsakė Libras. 'Tu jį nusilipinai, tu ir klioniokis'. Tada Dievas papūtęs, ir Adomas pradėjęs kvėpuoti, šnekėti ir vaikščioti" (Basan., I, 6 nr., 8 psl.).

Ši legenda, nors savo veiksnių pavadinimais yra artima krikščioniškai-žydiškai tradicijai, tačiau savo filosofija yra artima kinietiškajai, nes žmogaus į dievų konfliktą neįjungia.

Tačiau galų gale kinietiškas žmogus neišlieka dievų konflikto išorinai nepaliestas. Susipažinkime su legenda apie kiniečio konfliktą su Perkūnu, nors jo atitikmens lietuviškoje tautosakoje nerandame.

"Dar yra pasakojama apie vieną Perkūno pilietį, kuriam vieną audringą vakarą, žaibams kertant, pasirodė būtybė, kuri turėjo kiaulės galvą, žvyniuotą kūną ir baisiai išrodė. Žmogus pasigalando peilį, ją dūrė, ir pabaisa krito ant žemės, jos kraujas pasilijo ant kelio. Griausmas pasidarė

dvigubai stipresnis, ir tą pačią naktį sužeista pabaisa nuėjo, perskrosdama orą. Dėl to to žmogaus namai keletą kartų buvo ištikti dangaus ugnies. Nepaisant to, kad jis pabėgo, žaibai vis tiek kirtu. Jo tėvai ir broliai išvarė jį iš namų. Jis pasistatė sau užeigą prie kalno, kur galėtų prisiglausti. Bet dangaus ugnis ir čia jį persekiojo. Pagaliau jis slėpėsi urve. Tokiu būdu nelaimė buvo nulemta. Yra tokių, kurie sako, kad jo peilis tebėra.

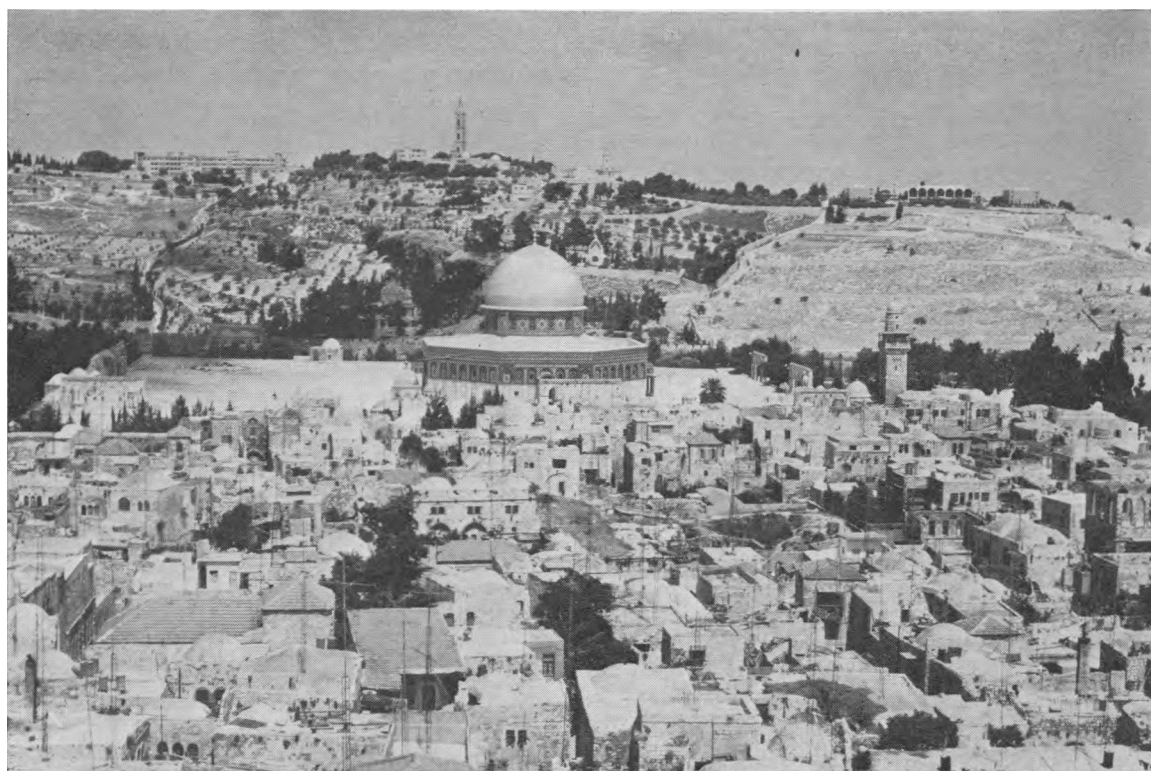
Perkūno piliečiai, kai jie vaizduoja Perkūną, kad aukotų jo atvaizdai, jie jį vaizduoja su kiaulės galva ir plaukuotu kūnu" (Le Museon, 1-88 psl.).

Iš šios legendos matome, kad kinietis suėjo į konfliktą su Perkūnu, pasikėsindamas prieš jį. Tačiau ne visi žmonės juo pasėkė. Jo paties šeimos nariai jo išsižadėjo. Kad ne visi žmonės nusikreipė nuo Perkūno, liudija pabaigos pastaba, kad buvo žmonių, kurie jam aukojo ir darė jo atvaizdus. Lietuviškoje tradicijoje žmogaus, kaip Perkūno priešo, nesutinkame. Bet nesutinkame taip pat nė aukojimo jam.

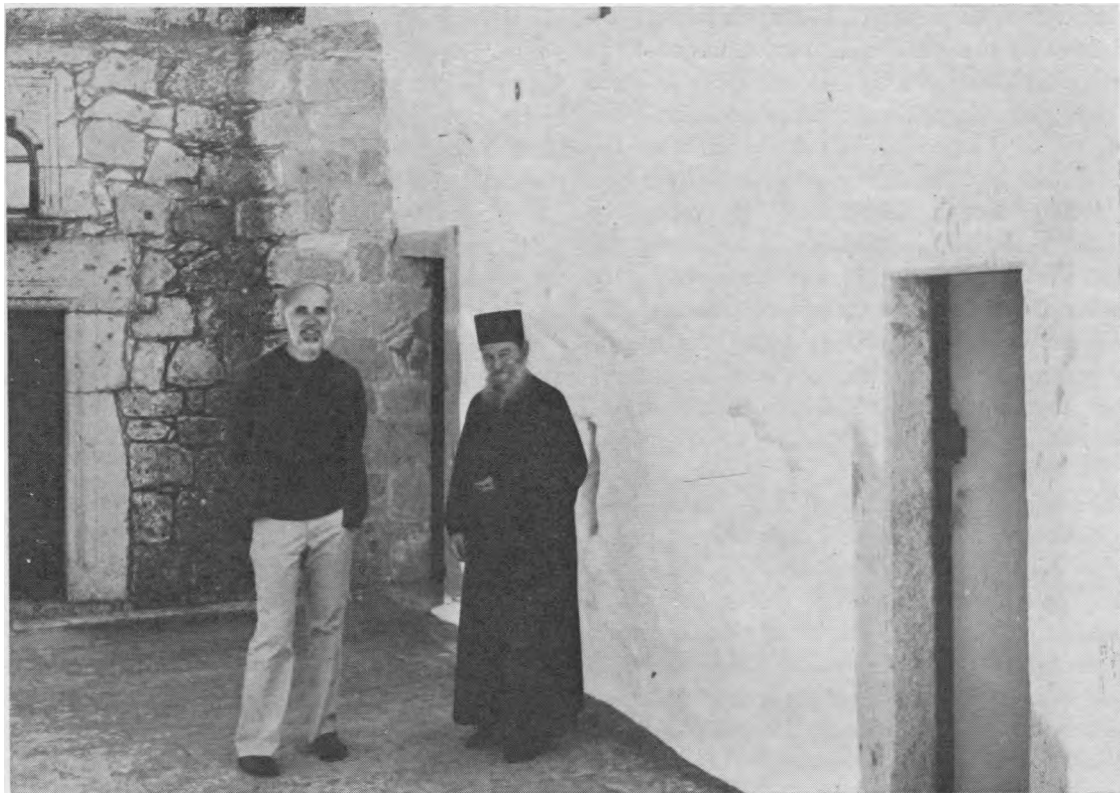
4. PERKŪNO PAVIDALAI

Su šia kinietiška legenda iškyla klausimas, kaip lietuviškos legendos vaizduoja Perkūną. Kinijoje, kaip matėme, jis vaizduojamas su kiaulės galva. Lietuvoje Perkūnas su kiaule neįjungiamas, nors yra pėdsakų, kad kiaulė taip pat yra turėjusi religinės prasmės. Lietuvoje Perkūnas labiau yra siejamas su jaučiais, bet jis pats jaučiu nėra vaizduojamas. Su jaučiais lietuviškasis Perkūnas siejasi kaip arimo globėjas. Viena legenda sako, kad "jeigu kokio nors kaimo laukus apvaro su dviem juodais dvyniais jaučiais, tai toks apvagojimas apgina laukus nuo perkūnijų, ledų, visokių ligų ir kitų nelaimių" (Basan., Liet. pasakos, I, 11 nr., 25 psl.).

Taigi šiame pasakojime yra susiję dvyniai jaučiai, ūkininkiška kultūra ir Perkūnas. Dvynių išryškinimas šiame pasakojime turi savitą religijų istorijos kalbą. Ji čia nėra atsitiktinė, nes ne tik jaučiai turi būti dvyniai, bet ir artojas dvynys. Žinoma-

Kun. A. Rubšio nuotraukos

Viršuje: kun. A. Rubšys Patmos saloje su graikų ortodoksų vienuoliu. Pagal tradiciją, imperatorius Domicijonas į Patmos salą ištrėmė šv. Joną, kuris čia turėjo regėjimus ir juos užrašė Apreiškimo knygoje.

Kairėje: 1. "Dominus Flevit" (Viešpats verkė) bažnyčia Alyvų kalno pašlaitėje, žiūrint į Jeruzalę. Bažnyčia primena Jėzaus pranašystę apie Jeruzalės sugriovimą: "Prisiartinęs prie Jeruzalės ir išvydęs miestą, Jėzus verkė ir sakė: O kad tu šiandien suprastum, kas tau atneša ramybę! Deja, tai paslėpta nuo tavo akių.." (Lk 19,41-42).

2. Jeruzalės senamiesčio vaizdas su arabų šventove "Dome of the Rock" (uolos kupolą). Ši šventovė yra maždaug 50 pėdų nuo buvusios Jeruzalės šventyklos, kurios net griuvėsių labai mažai belikę. Šventovės viduje musulmonai garbina Morijos kalno dalį. Žydų tradicijoje ant šio kalno Abraomas aukojo Izaoką, o arabai tiki, kad čia Mahometas kalbėjosi su angelu Gabrielium.

šias dievas dvynys yra Mezopotamijos Mardukas. Jis yra slibino Tiamatos nugalėtojas ir apibūdinamas kaip mėtęs ugnis iš savo nasrų. Tai jį lyg jungtų su Perkūnu. Franz M. Th. de Liagre Boehl sako, kad Marduko pavidale yra susijungusios dvi dievybės. Panašių dievybių susijungimą galima išskaityti Kinijos legendoje, prieš susipykstant Perkūnui su Žalčiu. Dievas dvynys yra žinomas ir senųjų meksikiečių religijoje. Jis ten turi šuns galvą ir yra žaibų dievas. Jis yra nenusisėkusių gimimo Saulės palydovas (Encycl. of Rel. and Ethics, II tomas, 484 skyr.).

Lietuviškoje tradicijoje Perkūnas yra žmogiškos išvaizdos. "Perkūnas, sako, esąs senukas su kūju; jis, padangėmis ant debesų ugnies ratais važinėdamas, žiūri, ką žmonės ant žemės veikia; ant ko supykęs, pradeda šmarkščiai važiuoti ir dundinti" (Basan., I, 1 nr.). "Kiti sako. Perkūnas esąs baisaus veido vyras su ruda barzda" (ten pat, 2 nr.). "Kiti sako, esą devyni perkūnai: aštuoni vyrai, o devinta merga. Kiekvienas turįs paskirtą sau metą, o tas metas, kurį valdo Perkūniūtė, esąs baisiausias, su didžiausiais griausmais" (3 nr.). Kartais jis yra "rudabarzdis vyras su muškieta ant peties" (22 nr.). Arba jis yra "dailus augalotas vyras su šautuvu" (23 nr.).

Iš to, kad, perkūnui įtrenkus namą, jį galima užgesinti ožkos pienu, tenka manyti, kad ožkos pavidalas nėra svetimas lietuviškajam Perkūnui.

Gretinant lietuviškojo Perkūno pavidalus su kinietiškaisiais, galima pastebėti, kad kinietiškas Perkūnas neturi kūjo, o lietuviškasis turi. Ryšium su Perkūno kūju išskyla vadinamasis Perkūno kirvuko klausimas. Archeologiniai radiniai, vadinami Perkūno kirvukais, yra plačiai randami Lietuvoje. Tie kirvukai sudaro nemažą galvosūkių archeologams. Jie yra akmeniniai, bet per daug kruopščiai nušlifuoti, kad būtų iš akmens amžiaus. Kai kas mano, kad jie visai nėra akmens kultūros kilmės, bet greičiau priklauso metalo amžiams, nes savo forma jie atitinka pirmuosius iš metalo nulietus kirvukus. Lietuvoje jie yra tobulai nušlifuo-

ti iš akmens. Tai galėjo atsitikti tik tuo atveju, jei geležies kultūros žmonės atvyko į kraštą, kuriame nebuvo geležies rūdos, tai jie, norėdami turėti sau pažįstamus kirvukus kulto reikalams, juos gaminosi iš akmens, bet metalo formos.

Nuostabu, kad Kinijos aštuntojo šimtmečio dokumentas mini tokius kirvukus, juos sieja su Perkūnu ir aprašo panašiai, kaip jie atrodo Lietuvoje. Tekste skaitome, kad vaikai žaidė namie, kai juos ištiko perkūno trenksmas. "Žmonės, įsitikinę, kad vaikas bus buvęs labai išgąsdintas, skubinosi jo ieškoti. Tačiau jis žaidė toje pačioje vietoje, kaip ir anksčiau, tiesiai atsėdęs, nesudarydamas išpūdzio, kad būtų išsigandęs. Jis rankoje turėjo kirvį, trijų colių ilgio, nei iš geležies, nei iš akmens; jo viduryje buvo skylė, tačiau rankenos nebuvo, už kurios dievas Perkūnas jį turėjo laikyti savo rankoje ir per neapsižiūrėjimą bus numetęs ant žemės. Visi žmonės, vienas po kito, jį apžiūrino iki Hoang jį pasiemė ir paslėpė. Griaustinis grįžo prarasto daikto atsiimti, bet negalėjo jo rasti. Tuo po to išsigiedrijo" (172 psl.).

Šis epizodas yra įdomus tuo, kad jis kirvuką aprašo panašiai, kaip jį randame Lietuvoje, o toji aplinkybė, kad jis siejamas su Perkūnu, liudija, jog į šiuos kirvukus reikia žiūrėti ne kaip į paprastus įrankius, bet kaip į kulto reikmenis. Pasakymas, kad kirvukas buvo pagamintas "nei iš geležies, nei iš akmens", kelia klausimą, iš ko jis galėjo būti padarytas. Kinijoje buvo žinomi kirvukai iš nekietos medžiagos. Kitu atveju pasakojama, kad "kai žaibas trenkia kurion vieton, ar į žemę, ar į medį, ten randama daiktas, panašus į kirvį. Jį vadina Perkūno kirvuku. Maži vaikai jį nešioja apsisaugojimui nuo blogų lėmimų, o nėsčios moterys jį sutrina į miltus ir naudoja kaip sėkmingą priemonę palengvinti gimdymui" (171 psl.).

Vežimu Perkūnas naudojasi ir Kinijos pasakojimuose. Ten yra kalbama apie tai, kad jam yra reikalingas audros vežimas. Iš to seka, kad ši Perkūno simbolika buvo įmanoma tik po to, kai buvo išrastas vežimas. (b.d.)

Buities kultūra šeimoje

I. Kadziauskienė

Pirmieji buities kultūros daigai išugdomi šeimoje dar ankstyvoje vaikystėje. Vėliau valgykloje ar traukinyje, parduotuvėje ar darbo kabinete, studentas tai būtų ar darbininkas – visur pamatysi žmogų, kurio išorė, elgesys, kalba dažniausiai atspindi jo namus, jo šeimos auklėjimą.

Buities kultūros sąvoka plati ir sudėtinga. Apie jokią kultūrą negalime kalbėti, neįdiegę švaros, tvarkos, elgesio kultūros įpročių, neišugdę grožio pajautimo.

Pamėgink gyventi apsileidęs – nesuvalauti po valgių indų, nesutvarkyti kieme šiukšlių, atmatų – užpuls musės, mindys nešvariomis kojomis duoną, išsimaudys pie ne, apters langus. Taip gyvendamas ir ligų neišvengsi, nes musės, pelės, tarakonai ant savo kojų neša daugybę ligas sukeliančių bakterijų, kurias palieka ant mūsų maisto.

Netvarkos ir nešvaros nepakenčia tik tie žmonės, kurie iš mažens yra įpratę jos nekęsti. Kas įpratęs vaikystėje indus šluostyti nešvariu, riebaluotu rankšluosčiu, dažniausiai šluosto tokiu visą gyvenimą, atrodo, kad taip ir reikia. Nesigėdi tokio nešio ir į skalbyklą, nes jo vardas "virtuvinis", nors virtuvėje, kur gaminamas maistas, reikalinga didžiausia švara.

Žemą buities kultūrą rodo ir netvarka. Ant lovos numestas švarkas, ant stalo – šukos ir plaukų kuokštas, visur mėtosi batai. Baldų parduotuvėse yra įvairių batams

lentynėlių, o ir namie galima jų pasigaminėti. O kur vieta sagoms, siūlams, įvairiems įrankiams? Nuolatinis daiktų ieškojimas jau yra netvarkos požymis. Gera tvarka būte palengvina moters gyvenimą. O juk švara ir tvarka lengvai pasiekiami, ypač dabar, kai turime įvairiausių valymo ir skalbimo priemonių, skalbimo mašinų ir kitų buities paslaugų. Lengviau tvarkytis ir tada, kai įsigyjame patogius ir reikalingus baldus, drabužius, darbo įrankius, indus. Kuo aukštesnė kultūra, tuo buitinių reikmenų reikia daugiau.

Be švariai užtiesto stalo, gražių indų, šaukučių, peilių žmoniškai ir nepavalgysi. Labai nesudėtingas darbas – tvarkingai prieš valgį užtiesti stalą. Lėkštutė, iš kairės pusės šakutė, iš dešinės peilis, o prie jo galo – puodukas su lėkšte ir šaukšteliu, – štai ir visa pusryčių stalo serviruotė. O kaip prie jos priprantama iš mažens! Jau trejų metų vaikas, jei tik mamos buvo mokomas, ieško šakutės dešrelei. Popierinių pigių servetėlių parduotuvėse kiek nori, o kokios jos reikalingos prie stalo nusivalyti lūpoms, pirštams. Gamtoje jos pakeičia ir medžiagines staltieses, tinka po sumuštiniais ar po vaisiais patiesti. Bet lauktam svečiui popieriui ir plastmase parodoma mažesnė pagarba. Įpraskim prieš kiekvienus pusryčius, pietus ar vakarienę duoną supiaustyti nestoromis riekėmis ir sudėti tvarkingai į lėkštę ar švariai įtiestą pintinėlę ir pamatysime, kad ant stalo nebesimėtys duonos gabalai, o vaikai pripras nebepakęsti aptrupinto stalo ar netvarkingai sumestų valgių. Ryškus vaikystės auklėjimo atspindys yra aukštųjų mokyklų studentų tvarkymasis bendrabučiuose. Ypač tai žymu pirmuosiuose kursuose.

Neatskiriama buities kultūros dalis yra siekimas grožio, skonio lavinimas. Ant stalo pamerkti gėlių žiedai, už lango žalia veja, skoningai suderinti tėvų drabužiai, vietoje pakabintas paveikslas išminga vaiko atmintin, ir šie prisiminimai lydi jį visą gyvenimą. Skonį lavinti vaikui padeda vaikų darželis, mokykla, tačiau didžiausią poveikį turi namai.

Bene ryškiausia buities kultūros apraška yra žmonių tarpusavio santykiai. Išorinis elgesys dažniausiai atspindi vidinę kultūrą, žmogaus dorovinius principus. Tik nekultūringoje šeimoje girdimi nemalonūs žodžiai, grubūs priekaištai, įžeidinėjimai. O jei dar įsimaišo alkoholis – pasipila užkimusių daina, nešvankūs anekdotai, nesvarbu, kad aplinkui moterys ar net vaikai. Kartais net moterys noriai įsijungia į nešvankų blevyzgojimą.

Kultūringoje šeimoje bet kurie konfliktai sprendžiami tyliai, ramiai, be durų daužymo ir šūkavimų, be pamazgų pilstymo. Kultūringai reikia spręsti žmonos bei vyro santykius šeimoje. Ne kuris valdys kurį, bet kuo vienas kitam padės. Darnūs santykiai šeimoje tarp tėvų, tarp tėvų ir vaikų, santykiai su kaimynais jau parodo žmonių kultūros lygį.

Mūsų namuose studentas

T.M

Sūnus baigia aukštąją mokslo įstaigą, duktė stoja į universitetą – džiaugsmingi įvykiai jaunimui, pasididžiavimas tėvams. Tačiau santykiuose tarp suaugusių ir studentų kyla nemaža problemų. Mes mėgstam postringauti apie jaunimo savarankiškumą, tačiau neužmirštam padaryti ir tokią pastabą: "Tu ir vėl vakar vėlai grįžai?" Ką reiškia "vėlai" jauno žmogaus supratimu, ir ką – jo tėvų manymu? Ar mes galime išreikšti pasitikėjimą tiems, teisybę pasakius, lygiateisiams su mumis piliečiams, vildamiesi, kad jie bus verti mūsų pasitikėjimo? Ar būtina nuolatos juos kontroliuoti, sekti, kada jie grįžta namo, kada gulasi ar keliasi, su kuo draugauja? Jų dėkingumas už išlaikymą nepasireiškia atsiskaitymu už kiekvieną padarytą žingsnį, tuo labiau gavus leidimą grįžti vėliau. Tėvai neturi nuolatos priminti, kad vaikai yra materialiai priklausomi nuo jų. Suprantama, vaikas ar mergina neturi elgtis kaip išlaikomi nuomininkai. Pareiga apsprendžia ir tarpusavio

santykius, o problemos – iš pirmo žvilgsnio nežymios – gali peraugti į neišsprendžiamas, jeigu nėra tarpusavio supratimo ir gero sutarimo. Studijų metai – tai laikas, kai jauni žmonės turi gyventi savo šeimos gyvenimu, skirti laiko pokalbiams su tėvais, svarstant šeimyninius klausimus.

Kartais studentas arba studentė, galvodami, kad tėvai viską turi iškęsti, ypač motina, piktnaudžiauja tuo. Ir tada jų poreikis linksmintis neturi jokių ribų. Durys neužsidaro kviestiams ir nekviestiems svečiams, studento kambarys skęsta popirosų dūmuose, auga ištuštintų butelių krūva. Motina niekaip nesiryžta pabelsti į duris ir pasakyti sūnaus ar dukters draugams, kad jau vėlu. Juk jaunesniam sūnui rytoj reikia anksti kelti į mokyklą, o jis negali užmigti dėl garsios muzikos. Be to, ir kaimynai jau perspėjo, kad daugiau nebegali šito pakęsti. Suprantama, tokią nemalonią situaciją turi pašalinti pats jaunas žmogus. Jeigu tėvai, patys susispausdami, užleido sūnui ar dukteriai atskirą kambarį, tai visiškai nereiškia, kad galima nesiskaityti su kitais.

Tėvų pasiaukojimas ir pasitikėjimas, kurį jie rodo jaunam žmogui, daug kuo įpareigoja. Jie gali kviestis pas save draugų, bendrauti su jais, tačiau nedarydami skriaudos mokslui, neardydami namie tvarkos. Rūpinimasis studento sveikata ir ramybe – tai ne prosenelių išsigalvojimas, o gilios tėvų meilės pasireiškimas. O to neretai nevertina jauni žmonės. Suprantama, kasdieninis priminimas, kad "egzaminai ant nosies", kartais turi atvirkštinį poveikį, nes menkina studento atsakomybės jausmą, įžeidžia jo savigarbą. Pirmiausia mes patys turime būti įsitikinę tuo, kad studentas pats gerai žino egzaminų datas ir sugeba apskaičiuoti, kiek jam reikės laiko pasiruošti. Bibliotekų skaityklų salėse jis ras reikalingas sąlygas ir atmosferą, kurios negalės sukurti ir rūpestingiausi tėvai.

Sąžiningas studentas geriausiai žino, kaip naudingai praleisti laisvą laiką. Negalima užmiršti, koks jautrus ir išdidus jaunimas, kaip dažnai jis stengiasi daryti atvirkščiai, negu mes jam siūlome. Būtina

Penktasis Lituaniistikos seminaras jaunimui

Juozas Vaišnys, S.J.

Šiais metais nuo rugpiūčio 6 iki 20 d. jau penktą kartą buvo suruoštas Lituaniistikos seminaras jaunimui. -Kasmet jį ruošia Pasaulio lietuvių jaunimo sąjungos Ryšių centras. Šiais metais dalyvavo 34 studentai ir 8 lektoriai. Buvo dėstomi šie dalykai:

Linksniai ir prielinksniai – mokytojas Stasys Barzdukas.

Bendrinės lietuvių kalbos rašyba bei skyryba ir kalbos kultūra – kun. Juozas Vaišnys, S.J.

Lietuvių kalbos kirčiavimas – prof. Antanas Klimas.

Žodyno turtinimas – prof. Antanas Klimas.

abipusis kontaktas, sumanumas, supratimas. Jeigu suprasim, kiek nervinio įtempimo mums kainavo nereikalingi aiškinimai, kartojami nesąmoningi kiekvieną dieną, tai lengvai įsitikinsim, kad per tą laiką, kurį studentas klausė mūsų "paskaitų", jis galėjo pasiruošti egzaminui. Nesikėsinkim į jaunystei būdingą džiaugsmą ir nerūpestingumą, nerodykim bereikalingo nepasitikėjimo ir skepticizmo. Reikia tikėti, kad jaunas žmogus rimtai žiūri į savo ateitį, savo kvalifikaciją. Ir, gal būt, mums teks laimėti tarti jo vardą su pasididžiavimu. Reikia tikėti, kad jis kada nors pasakys: "Už visa tai aš dėkingas savo tėvams".

Dailusis skaitymas – aktorius Henrikas Kačinskas.

Pokario Lietuvos poezija – prof. Rimvydas Šilbajoris.

Lietuvių drama – prof. Ilona Maziliauskienė.

Lietuvių literatūros analizė – prof. Rimvydas Šilbajoris.

Lietuvos istorija 1772-1918 m. – prof. Romualdas Misiūnas.

Lietuvos istorija 1918-1940 m. – prof. Benediktas Mačiūka.

Lietuvos istorija nuo 1940 m. – prof. Benediktas Mačiūka.

Kiekvienas studentas turi imti bent keturis kursus, bet daugumas ėmė šešis ar net septynis. Visuomet čia kalbama tik lietuviškai. Studentai artimai bendrauja su lektoriais, vyksta įvairios diskusijos, pasikalbėjimai, vakarinės programos. Tenka stebėtis, kad per tas dvi savaites studentai labai daug išmoksta. Čia leisime jiems patiems pasisakyti. Rašybos kurse pradžioje jiems buvo duota tema parašyti, koku tikslu jie čia atvyko, ko jie iš kursų tikisi, o kursų pabaigoje reikėjo duoti jų įvertinimą – ar pasiekta tai, ko tikėtasi.

**DĖL KO AŠ ČIA ATVAŽIAVAU,
KO TIKIUOSI**

Rasa Šoliūnaitė: Lietuviybė yra kaip liga, kuria reikia apsikrėsti. Kiekvienas sąmoningas lietuvis bando nuo pat mažens savo vaikams įkvėpti tautos meilę. Tėvai mums duoda lietuviškumo pagrindą. Kai jaunuolis subręsta, tai tik jis pats gali apsispręsti už savo lietuvišką ateitį.

Jaunuolis ar jaunuolė prieina prie tam tikros lietuviškumo kryžkelės. Vienas takelis – aktyvus, veiklaus lietuvių kelias, o kitas – pasyvus, neveiklaus lietuvių plentas. Tik pats jaunuolis gali nutarti, kuriuo keliu jis pasiryžęs eiti.

Veiklaus lietuvių kelias nėra lengvas, yra nemaža pavoju: gali būti išrinktas kokios nors organizacijos pirmininku, pakviestas mokytojauti šeštadieninėje mokykloje ar net paprašytas prabilti lietuvių visuomenei kokia nors svarbia proga. Nors šis ke-

lias yra žymiai sunkesnis, bet jis yra taip pat ir žymiai įdomesnis.

Aš, turėdama nepaprastai daug energijos, nutariau kaip galima giliau įsivelti į lietuvišką veiklą. Dirbdama mokykloje, stovyklose, tautinių šokių grupėse, pradėjau ir pati užsikrėsti ta "lietuviybės liga". Man pradėjo vis labiau aiškėti tėvų jausmai gimtinei ir noras išlikti lietuviais. Bet gal dar svarbiau – lietuviškumas pasidarė mano gyvenimo dalis. Nutariau ir toliau dirbti.

Bedirbant pradėjo kilti kai kurie klausimai: koks dabar gyvenimas Lietuvoje? ką reiškia dainos ir tautiniai šokiai? kuo lietuviai skiriasi nuo kitų etninių grupių? kaip reikia kirčiuoti žodį "mokykla"? Pajutau tam tikrų žinių stoką.

Būdama labai smalsi, nutariau savo klausimams rasti atsakymus. Lankiau įvairius šokių kursus, studijavau Pedagoginiame lituanistikos institute, landžiojau po visus pasaulio kampus, rinkdama žinias. Daug sužinojau, daug pramokau, bet vis dėlto jaučiu tam tikrą trūkumą. Mano lietuvių kalba bei rašyba labai skylėta. Nutariau kaip nors užpildyti tas spragas. Šiam tikslui ir atkeliavau į šiuos kursus. Esu pasiruošusi rimtam darbui ir tikiuosi, kad parsivešiu namo daug naujų žinių, nustebinsiu mamą su praplėstu žodynu ir pagerėjusia kalba.

Dovas Šaulys: Nežiūrint to, kad lietuvių kalba yra mano gimtoji kalba (ją pirmiausia išmokau), nemaža rašybos taisyklių ir įvairių gramatikos dėsnių esu pamiršęs. Vienintelis būdas laisvajame pasaulyje pakelti šį nuosmukį yra dalyvavimas šiuose kursuose (jau dalyvauju ne pirmą kartą). Sėkmingas sakinių išnagrinėjimas kursantų paveikia retu malonumu. Panašios intelektualinės mankštos net ir universitete sunku patirti. Taip pat ir bendravimas tarp kursantų bei lektorių yra savotiškai įdomus. Susirinkus iš įvairių tolimų vietovių, visuomet galima rasti bendros ir dažnai linksmos kalbos.

Rima Sidrienė: Atvažiavau į šį lituanistikos seminarą, norėdama paversti tikrove vieną iš mano gyvenimo svajonių – nors

trumpą laiką pagyventi toje "platoniškoje" akademinėje nuotaikoje. Tokiose idealiose sąlygose, kaip čia, gal pirmą kartą gyvenime turėsiu galimybę pasidalinti studijų išpūdžiais su kitais studentais ir profesoriais. Manau, kad ypač yra gražu tai, jog čia atvažiavome patobulinti savo lietuvių kalbą ir daugiau išmokyti lietuvių literatūros bei istorijos, paaukodami bent porą savaitių tėvynės labui!

Linus Sidrys: Kiekvienam išeivijoje augančiam lietuviui gyvenimas kelia šį klausimą: kokį vaidmenį turės lietuviybė tavo asmeniniam gyvenime? Pirmuosius lietuviškosios kultūros lobius gavome iš savo tėvų. Ruošdamiesi profesijai, gyvenome svetimoje aplinkoje. Lietuvių kalbos žodynas pamažu blėso. Atvykau į šiuos kursus apšliuotu savo lietuvių kalbą ir daugiau išigilinti į lietuvių kultūros lobius.

Vita Musonytė: Pagrindinis mano atvykimo tikslas – praplėsti lietuvių kalbos, literatūros ir istorijos žinias. Džiaugiuosi, kad čia bus proga kalbėti tik lietuviškai. Mokiausi Lietuvos istorijos ir Aukštesniojoje lituanistikos mokykloje, ir Pedagoginiame lituanistikos institute, bet jaučiau, kad toji istorija ten buvo pagražinta. Daug svarbių detalių būdavo išleista, nutylėta. Niekas neužsimindavo pokarinės Lietuvos istorijos, nekalbėdavo apie dabartinę jos padėtį, lyg mums tos žinios būtų neįdomios ar pavojingos. Čia tikiuosi užpildyti tas spragas. Mums būtina susipažinti su dabartine Lietuvos padėtimi, kad galėtume geriau tam kraštui padėti.

Pranas Pranckevičius: Šią vasarą baigęs studijas universitete, pajutau, kad atėjo laikas patobulinti savo kasdien silpnėjantį lietuvių kalbos vartojimą. Taip pat norėčiau labiau įprasti skaityti lietuvišką spaudą, nes iki šiol tik kartais tepaskaitydavau "Draugo" skyrių "Aplink mus". Be to, man yra labai įdomi pokarinės Lietuvos istorija.

Irena Pranckevičiūtė: Rimtai pagalvojus, atvažiavau į šiuos kursus patobulinti savo lietuvių kalbą. Man pasidarė baisu, kad aš, būdama lietuvaitė, visai nesistengiu lie-

tuviškai kalbėti. Manau, kad šiuose kursuose bus geriausia proga atitolti nuo amerikiečių ir labiau pasijusti lietuvaite.

Jonas Juozevičius: Nutariau registruotis seminarui, kai pradėjau dėstyti visuomenės mokslą Čikagos Aukštesniojoje lituanistinėje mokykloje. Pamačiau, kad man trūksta daug žinių, ypač iš dabartinės Lietuvos gyvenimo. Taip pat pajutau žodžių trūkumą ir gramatikos silpnumą. Tikiuosi, kad čia, dvi savaites kalbant tik lietuviškai, mano kalba sustiprės.

Kristina Sabalytė: Jau pirmiau du kartu esu dalyvavusi šiuose kursuose. Pernai nedalyvavau, nes vasarą praleidau Illinois valstijos pietuose, kur tarp kitko buvau užsiėmusi ir lietuvių teatro studijomis. Darbą magistrės laipsniui rašiau apie lietuvių teatrą. Padėjau ruošti pabaltiečių dramos bibliografiją ir verčiau lietuvių dramas į anglų kalbą. Pamačiau, kaip šiam tikslui yra reikalinga gerai mokėti lietuvių kalbą ir būti susipažinusiai su lietuvių kultūra. Norėdama įsigyti daugiau šios srities žinių, ir šiais metais atvažiavau į lituanistinį seminarą, nes žinau, kad čia yra pati geriausia vieta pasitobulinti lituanistikos srityje.

* * *

Čia paminėjome tik kai kurių studentų pasisakymus. Jų buvo daug daugiau, bet nenorėjome kartoti tų pačių minčių. Dabar duosime keletą ištraukų iš studentų rašinių, baigiantis seminarui, kai jie turėjo jį įvertinti ir pažvelgti, ar išsipildė jų svajonės.

LITUANISTIKOS SEMINARO ĮVERTINIMAS

Rasa Šoliūnaitė: Ką aš iš šių kursų gavau? Esu įsitikinusi, kad kiekvienas iš jų gavo tiek, kiek norėjo gauti. Lengva yra riboti darbo minimumu, snausti per paskaitas, apgraibomis atlikti namų darbus, neprisidėti prie bendros stovyklos nuotaikos.

Būdama pirmametė, nežinojau, ko iš jų laukti. Buvau girdėjusi apie "nesibaigiančias" paskaitas ir apie be galo sunkius namų darbus. Atvažiudama truputį bijojau. Bet peržiūrėjus praėjusias savaites, nutariau, kad visai nebaisu. Iš tikrųjų laikas greit prabėgo, ir per greit viskas pasibaigė.

Pasidarėme lyg viena šeima, kuriai rūpi lietuviška ateitis.

Pagrindinė kursų struktūra man patiko. Privati, jauki šių namų atmosfera tikrai buvo palanki mokymuisi. Paskaitos buvo įdomios ir naudingos. Lektoriai buvo puikūs – visi pajėgūs ir gerai pasiruošę savo dėstomajam dalykui. Man ypač patiko jų nesibaigiantis entuziazmas ir noras perduoti kaip galima daugiau žinių.

Esu jau seniai galvojęs, kad šitokio pobūdžio kursų mums būtinai reikia. Baigus aukštesniąją lituanistinę mokyklą, nėra kur pasitobulinti lietuvių kalbos, literatūros, istorijos srityse. Iš dalies tai atlieka Pedagoginis Lituanistikos institutas, bet vis tiek institute yra visai kitokia dvasia: studentai nepakankamai rimtai čia žiūri į mokslą, vėluoja į pamokas, neatlieka užduotų darbų, nuolat pešasi su vadovybe. Šiuose kursuose studentai yra daug daugiau susipratę. Žinome, kad viskas turi savo numatytą laiką: yra laikas mokytis, yra laikas pasilinksinti, o taip pat ir "pakvailioti".

Visos paskaitos mus skatino įsimylėti lietuvių kalbą. Tiesiog smagu pasidaro, kai išmoksti naują žodį, taisyklingą kirčiavimą. Šiam tikslui labai daug padeda ne tik paskaitos, bet ir visa lietuviška aplinka. Bus keista po dviejų savaičių grįžti į amerikietiško gyvenimą. Čia kalbame lietuviškai, nesibijodami, kad kas nors mus pajuoks ar pamėgdžios. Gauname patarimų, pataisymų, bet visuomet iš geros širdies. Gali laisvai lietuviškai kalbėtis su draugais – niekas nekreips į tai dėmesio. Niekas nežiūri kreivai į tave, lyg būtum iš kitos planetos. Stovyklose paprastai kalbamės lietuviškai su stovyklautojais, bet kai vieni vadovai suėina kartu, tai vyrauja anglų kalba. Gaila. Dabar suprantu, kaip daug mes prarandame taip darydami.

Tikrai manau kitais metais grįžti. Kursai man sukėlė didelį smalsumą: noriu daugiau sužinoti apie lietuvių kalbą, jos struktūrą, taisyklingą vartoseną. Noriu pagilinti taip pat istorijos ir literatūros žinias. Tikrai pirmiau niekad nemaniau, kad aš kada nors taip sakyčiau.

Jeigu galėčiau ką nors patarti, tai siūlyčiau įvesti du rašybos kursus: vieną žemesnio lygio, o kitą aukštesnio. Daugeliui būtų naudinga daugiau gilintis į skyrybą, kalbos struktūrą, kompoziciją.

Sigutė Lenkauskaitė: Na, tai jau paskutinė diena. Sunku tikėti. Dvi savaitės prabėgo akimirkos greitumu. Gal jūs paklauskite: "Ar buvo verta? Ar tikrai ką nors išmokai?" Taip, buvo verta. Bet jūs to nesuprasite. Nematėt p. Barzduko šypsenos, išgirdus kursanto tobulą atsakymą į patikrinamąjį klausimą. Nepastebėjot, kaip dr. Šilbajorio akys žibėjo, kai jis klausė, "Ar suprantat?", kalbėdamas apie eileraštį. Ir nebuvote užburti, klausydamiesi aktoriaus H. Kačinsko balso. Ne. Yra neįmanoma jums suprasti. Jūs nedalyvavote seminare, nejautėte to nuovargio kartu su tikru noru išnaudoti visas progas, viską išmokti.

O ką studentas iš šių kursų parsiveš į kasdieninį gyvenimą? Parsiveš švaresnę, gražesnę lietuvių kalbą, turtingesnę žodyną, didesnę istorijos ir literatūros supratimą ir naujai pradėtas draugystes.

Parsiveš ir išpūdžių. Daug, daug visokių išpūdžių. Koks gražus saulėtekis čia, net jei žmogus jį netyčia pamatė – mokėsi ištisą naktį, ir tik brėkstant aušra atkreipė dėmesį į per greitai prabėgusį laiką.

Daug puikių žmonių čia susirinko – visi pasiruošę pagelbėti, nors ir patys turi daug darbo. Kaip lengva čia priimti visokias pastabas, kritikas, pataisas... Čia klaidos yra taisomos nuoširdžiai, be pajuokimo ar savęs išaukštinimo. Ir nenuostabu, kaip gerai gali viską išmokti, kai yra tokių puikių lektorių, kurie net prieš šv. Mišias sukirčiuoja skaitymo tekstą, kurie praleis laisvalaikį dar paaiškindami, ko nespėjo užbaigti paskaitos metu, kurie stabtelėja tarpdury pasiklausti, kaip jautiesi, kuriems tu tikrai rūpi, kurie taip nori pasidalinti savo mintimis ir patirtimi.

Čia daugumas yra "užsikrėtę" lietuviškumu. Suėjus kartu, visiems tas jausmas sustiprėja. Ir auge. Taip. Yra naudingas šis seminaras ir viskas, ką gali jame išmokti. Gaila, kad ne visi tai supranta.

Rima Sidrienė: Šios dvi savaitės lituanistikos seminare buvo vienos iš idealiausių mano gyvenimo dienų. Čia ne tikai buvo atostogos nuo kasdieninių darbų ir rūpesčių, bet buvo rimtas susikaupimas mokslui. Čia buvo šviežia, rami gamta, drausmė ir tvarka, koplytėlė ir malda. Čia sutikau naujų pažįstamų, mokslo entuziastų iš Argentinos ir Vokietijos, iš Los Angeles ir Toronto ir iš kitų vietovių. Turėjau progos susipažinti su lietuviais mokslininkais, kurie tokie skirtingi savo būdu ir stiliumi, kad kiekviena jų klasė buvo kaip kitas pasaulis. Bet visi, ir profesoriai, ir studentai, turėjome tos pačios lietuviškos šilimos.

Gal visa tai per saldžiai skamba, bet nemanykite, kad buvo labai lengva. Kartais nedrįsdavome eiti į p. Barzduko "Linknių ir prielinksnių" klasę 9 val. ryto, pusiau mieguisti ir pusiau perskaitę jo užrašus. Eidavome į klasę ant galų pirštų, nes jis juk buvo žinomas iš anksčiau kaip "teroristas" (jo paties žodžiais) dėl nieko!! Kas gali pamiršti jo griežtumą ir gudrumą su "mokiniais tinginiais" ir jo klasišką humorą. Tai labai retas derinys. Bet be tokio mokymo metodo mes tikrai nieko nebūtume išmokę. O jeigu kada ir užmiršime, kad "jeigu derinamasis žodis eina su vardine tarinio dailimi, jis visados derinamas su veiksmu", bet niekada neužmiršime p. Barzduko. Jis yra mūsų lietuviškasis "Mr. Chips".

Kun. Vaišnio klasė buvo visai skirtinga tuo, kad jis mokė (ne: mokino) mus ne tiek teoretiškai, kiek praktiškai rašybos ir kalbos kultūros (ne: kas liečia rašybą...). Jo metodas yra "instant Lithuanian", t.y. "akimirksninis lietuvių kalbos mokymas". Mes kasdien nagrinėdavome sakinius, o kun. Vaišnys paaiškindavo ne tik tai *kaip* tiksliau ar švariau išsireikšti, bet, svarbiausia, *kodėl* koks nors žodis ar posakis nėra var- totinas. Kun. Vaišnys paveikė mūsų jautrumą tokiems barbarizmams kaip "šešiolikto vasario", "daleiskim", "neužilgo" ir t.t. Jis būtų labai laimingas, jeigu girdint tokius žodžius ne tik mums skaudėtų ausis, bet ir mūsų sąžinė neleistų nepadarius žmonėms pastabos. Taigi, mielieji tėvai ir vyresnieji,

Penktojo Lituanistikos seminaro studentai ir lektoriai

nesistebėkit ir neužsigaukit, jeigu mes, jaunieji studentai, jūsų kalbos klaidas taisysime!

Prof. Mačiuka dėstė Lietuvos istoriją. Jo stilius man buvo labai panašus į amerikietišką stilių, t.y. jis davė mums tikrą Lietuvos vaizdą, ne žiūrėdamas per rožių spalvos akinius ir ne su asmenišku šališkumu. Mes išmokome žiūrėti į Lietuvos įvykius mokliškai ir šaltai. Jo filosofija buvo: "Nedėkime Lietuvos ant piedestalo, mokykimės ir iš buvusių klaidų". Vis dėlto, nors gavome objektyvų nepriklausomos Lietuvos vaizdą, be jokių pagražinimų, negalėjome atsistebėti, kaip ištvermingai, nežiūrint jokių kliūčių, Lietuva žengė pirmyn.

O prof. Šilbajorio klasėje, kurioje dalyvavo beveik visi trisdešimt su viršum kursantų, radome raktą į mūsų pokarinių poetų kalbą. Jis aiškino, kad kiekvienas poetas turi savo kalbą, kurioje mes turime surasti taisykles ir reikšmę. Šių laikų poetai taip sudėtingai ir mistiškai rašo, reikalaudami

labai daug iš skaitytojo, kad be profesoriaus išvalgumo ir moksliško tyrinėjimo tik su kompiuteriu galėtume išnagrinėti ir išlukštinti jų mintis ir įvaizdžius. Prof. Šilbajoris mums įkalė, kad ne tik rašyti poeziją yra menas, bet menas yra ir ją skaityti.

Apie kitus profesorius, kurių paskaitų aš nelankiau, tiek galiu pasakyti, kad visi buvo prieinami ir draugiški. Ypač prisimenu prof. Klimą, kuris ne tik apšvietė studentus apie kirčiavimą ir kalbotyros mokslą, bet pasižymėjo šeimyniškumu ir šilima.

Labai žaviuos mūsų vadovais, kurie visai "nevadovaudami" sugebėjo palaikyti drausmę ir darbo nuotaiką – tai Emilija ir Romas Sakadolskiai ir Linas Rimkus. Be jokių pretenzijų jie sklandžiai tvarkė seminaro eigą. Dažnai juos matydavome atliekant juodžiausius darbus ir dirbant iki vidunakčio. Iš ryto jie visus pažadindavo iš miego, patys nedaug temiejoję.

Važiuodama į šį seminarą, tikėjau, kad čia susirinks žmonės, pasiryžę rimtai gilinti

savo kalbos, literatūros ir istorijos žinias. Visa tai aš čia ir suradau. Visi dirbome, kalbėdami ir galvodami tik lietuviškai. Dirbome ne tik mokslo meilei, bet ir tėvynės labui!

Juozas Venckus: Prieš dvejus metus atvykęs į lituanistikos seminarą, pamačiau, kad čia yra idealios sąlygos patobulinti savo lietuvių kalbos, literatūros ir istorijos žinias. Šiais metais užsiregistravau bendrinės lietuvių kalbos rašybos kursui, dėstomam kun. J. Vaišnio, S.J., ir žodyno turtinimo kursui, kurį dėstė prof. A. Klimas. Rašybos kursas susidėjo iš kai kurių rašybos taisyklių pakartojimo, taisyklingų žodžių vartojimo ir apamai buvo kreipiamas dėmesys į dažniausiai daromas klaidas, nagrinėjant šiam tikslui specialiai paruoštus sakinius. Žodyno turtinimo kurse susipažinau su žodžių daryba ir su tarimine frazeologija. Išmokau tiksliai vartoti žodžius ir kaip padaryti kalbą spalvingesnę bei įdomesnę.

Literatūros kurse, kurį dėstė prof. R. Šilbajoris, studijavome pokarinius Lietuvos poetus. Prof. Šilbajoris mus mokė, kaip skaityti ir analizuoti šių poetų mintis. Labai įdomios buvo nepriklausomos ir pokarinės Lietuvos istorija, dėstoma prof. B. Mačiukos, ir 1772-1918 m. Lietuvos istorija, kurią dėstė prof. R. Misiūnas.

Šis seminaras duoda progą net ir tiems, kurie jau daug studijavę, pajusti, kiek daug dar jie nežino lituanistinėje srityje.

Lionė Bradūnaitė: Seminaras man labai daug padėjo ne tik žinių įsigijimo, bet ir dvasiniu bei psichologiniu atžvilgiu. Daug visko pasisėmiau, bet gal svarbiausia tai, kad turėjau daug laiko pagalvoti apie pačią lietuviškumo reikšmę – ar ji man tikrai yra svarbi? Galite atspėti mano atsakymą ir apsisprendimą. Pradėjau gailėtis mūsų jaunimo, likusio mieste. Mūsų kartos lietuviškumas silpsta, ir jei nieko nedarysim, visai išnyks.

Nenusivyliau nei lektoriais, nei paskaitomis. Turėjau progos pakutenti smegenis įvairiose lietuviybės srityse: kalbos, literatūros, istorijos. Paskaitos buvo sumaniai paruoštos, lektoriai buvo savo srities specialis-

tai. Darbo pakako, nebuvo laiko nuobodžiauti. Nors vakarinių programų nebuvo daug, bet jos man be galo patiko, ypač dr. Maziliauskienės "Keturių variacijos".

Mano manymu, seminaro tikslas buvo dvigubas: akademinis ir socialinis. Turėjome progos pabendrauti su kitais, kuriems labai rūpi lietuviybė. Retai kur galima surasti tokį būrį jaunimo, kalbantį tik lietuviškai ir pašventusį dvi atostogų savaites lituanistiniam išsilavinimui. Naudojant vieno seminaro dalyvio žodžius, galima pasakyti: "Čia susirinko busimieji PLB pirmininkai".

Andrius Kazlauskas: Atvykau čia, norėdamas pabėgti nuo kasdienybės ir praturtinti lietuviškąjį akiratį. Gavau tai, ko tikėjaisi, ir dar žymiai daugiau. Su draugais ir profesoriais suėjome į tą patį socialinį luomą ir visi kartu puolėme į lietuviškąjį mikrokosmą. Jeigu kiekvienas, grįžęs namo, galėtų išlaikyti čia atrastus individualybės bruožus, būtų idealu.

Kursais esu labai patenkintas ir laimingas. Pasisėmiau daug žinių iš intelektualinių ir kultūrinių šaltinių. Ypač esu sužavėtas šių kursų lietuviška dvasia. Iki šiol nebuvau dalyvavęs nė vienoje stovykloje, kurioje ne tik teoretiškai, bet realiai vyrauja lietuvių kalba.

Turėčiau tik vieną nusiskundimą: laisvalaikiu nebuvo kas veikti. Gal reikėtų pakeisti kursų vietą, kur būtų sporto ir žaidimų priemonių.

Irena Pranckevičiūtė: Kursuose pasisėmiau labai daug žinių, bet turiu tik vieną nusiskundimą: reikėtų paieškoti kitos vietos, kur būtų teniso aikštė, maudymosi baseinas, kad būtų galima naudingai sunaudoti laisvalaikį.

Vita Musonytė: Vykdamą į lituanistikos kursus, tikėjaisi daug išmokti. Dabar, jiems baigiantis, galiu nuoširdžiai sakyti, kad nebuvau apvilta. Kun. Vaišnio kalbos kultūros kursas buvo man gera proga pakartoti visas taisykles, kurias buvau primiršusi nuo to laiko, kai baigiau Pedagoginį lituanistikos institutą. Mokytojo Barzduko tvarkingas dėstymo būdas labai padėjo išmokti linkniavimo pagrindus, o dr. Klimas taip gra-

žiai sugebėjo parodyti, kad kirčiavimas, nors labai sudėtingas mokslas, nėra jau toks baisus.

Su malonumu dalyvavau pokarinės poezijos kurse. Jau seniai mėgstu skaityti lietuvių poeziją, ypač Degutytės, bet dažnai tų eilėraščių nesuprasdavau. Dr. Šilbajorio diskusinis nagrinėjimo būdas padėjo geriau suprasti poetų vartojamus įvaizdžius. Gerai, kad ir kiti profesoriai dalyvavo diskusijose, nes jų komentarai parodė daugiau interpretavimo galimybių.

Dr. Mačiuika gyvai ir įdomiai išdėstė nepriklausomybės metų ir pokarinio laikotarpio Lietuvos istoriją. Jo aukšto lygio paskaitos buvo turiningos. Daug kas, kas pirmiau man buvo neaišku, dabar išryškėjo.

Aplamai, šiuose kursuose vyravo jauki, draugiška nuotaika. Buvo galima pajusti lektorių nuoširdų norą padėti mums kuo daugiau išmokti, o kursų dalyvius jungė gražus, darbingas lietuviškas nusiteikimas.

* * *

Iš šių pasisakymų kiekvienas galės sudaryti vaizdą, kas tuose kursuose vyksta

ir kas pasiekama. Pasiekama, kaip patys kursantai sako, labai daug. Ypač visus žavi ta šeimyniška dvasia ir lietuviškas užsidedimas kaip galima daugiau išmokti. Pirmą kartą atvykę naujokai kartais iš pradžių nesusiorientuoja, kur patekę, nes gal jie manė, kad čia bus tokia jaunimo stovykla, kaip daugelis kitų, bet po poros dienų apsipranta ir įsijungia į darbą.

Čia nedėjome visų studentų pasisakymų, nes ir taip jau buvo pasikartojimų, bet ir kiti rašė labai panašiai. Visi buvo patenkinti ne tik ta draugiška lietuviška dvasia, bet ir aplinka. Loyola of the Lakes – jėzuitų rekolekcijų namai yra labai graži vieta, toli nuo miestų triukšmo, tarp žaliuojančių medžių ir kalvų. Šiais metais maistas buvo ypatingai geras. Vienintelis kai kurių studentų nusiskundimas – sporto aikščių ir maudymosi baseino trūkumas. Tačiau kai kurie studentai, net ir sporto entuziastai, sako, kad tai nebūtina. Tas dvi savaites galima pakentėti. Sporto malonumus čia pakeičia kitokie malonumai, apie kuriuos jau pakankamai patys studentai yra pasi-

Loyola of the Lakes rūmai

Kad raktas neįstrigtų duryse. . .

Sesuo Ona Mikailaitė

Kunigas Antanas Rubšys nėra labai gerai žinomas lietuvių tarpe, tad, prieš supažindinant būsimus skaitytojus su jo šią vasarą išėjusiu veikalu *Raktas į Naująjį Testamentą*, gal pirmiausia reiktų supažindinti su autoriumi. Visad įdomiau skaityti knygą, jei bent ką nors žinai apie jos autorių.

Kunigas Rubšys beveik dvidešimt metų gyvena Niujorke ir dėsto Šv. Raštą Krikščionių brolių-vienuolių vedamoje Manhattan kolegijoje. Prieš tai jis šiek tiek laiko praleido Amerikos vakaruose. Pagal pasirošimą jis yra Senojo Testamento specialistas – moka senovės biblines kalbas: hebrajų, aramajų ir graikų. Be to, jis dažnai važinėja į artimuosius ir tolimuosius rytus su mokslinėmis ekspedicijomis. Kaip retas kuris iš mūsų tautiečių, jis yra gerai išmaišęs tų egzotiškų rytinių kraštų smėlius – Turkijos, Tunisijos, Egipto, Irako, Irano, Graikijos, neskaitant Izraelio, Sirijos, Jordanijos, kur yra buvęs tiek sykių, kad jaučiasi ten kaip namie. Taigi jis nėra tik minkštojo fotelio mokslininkas.

Apie Naująjį Testamentą jam tenka dėstyti ir rašyti iš reikalo, nes kolegijoje trūks-

sakę. Kai kurie mano, kad sporto aikštės ir baseinai per daug išblaškytų ir kliudytų ilgiau išlikti tai darbo nuotakai, kuri šioms kursams charakteringa.

ta tos srities specialistų. Ir lietuvių spaudoje jis yra rašęs ta tema paskutiniu laiku. Mūsų periodikoje buvo išspausdinti keli jo straipsniai – *Aiduose*, *Laiškuose lietuviams*, *Ateityje*.

Kunigo Rubšio kalbėjimo ir rašymo stilius yra įdomus tuo, kad jis ne tik paberia kruopščiai susistemintas žinias, bet stengiasi skaitytoją ar klausytoją *prašneškinti* (dėl šio jo mėgstamo žodžio kalbininkai dar gerai pasiginčys) dėstomų minčių aktualumu jų asmeniniam gyvenimui. Kadangi jam pačiam Dievo žodis yra gyvas ir nuolat naujas, ir kituose jis bando panašų entuziazmą sužadinti: "Šventraštyje Dievas mums atskleidžiamas per savo *veiklą*. Jau Senajame Testamente jis kuria sau tautą ir veda ją. Dievo galutinis darbas arba veikimas pasireiškia Kristuje ir per Kristų. Tai išganymo istorijos viršūnė. Kristaus įvykis – t.y. jo mirtis, prisikėlimas ir įžengimas į dangų yra Naujojo Testamento širdis, kuri mus išveda į plačiuosius tikėjimo horizontus".

Raktas į Naująjį Testamentą, kurio iš viso bus du tomai, atsirado dėl to, jog kunigui Rubšiui parūpo, kad, nors jau turime patrauklų Naujojo Testamento vertimą, juo negalime kaip reikiant pasinaudoti, nes lietuvių tarpe yra didelis žinių trūkumas apie patį tekstą ir apie jo istorinius rėmus. Rašyti paskatino *Krikščionis gyvenime* leidykla, kurios leidžiamų religinio turinio knygų serijoje *Raktas* bus nr. 16 ir 17.

Pirmasis ką tik išėjęs tomas turi 394 puslapius. Jis susideda iš dešimties skyrių ir jame gausu paties autoriaus darytų nuotraukų, brėžinių ir lentelių bei Juozo Andriaus pieštų žemėlapių. Skyrių vinjetes piešė a.a. Telesforas Valius, o kitus piešinėlius skyrių pradžioje ir bendrą meninį apipavidalinimą atliko sesuo Ona Mikailaitė. Knygos pabaigoje yra svarbesnės literatūros įvairiomis kalbomis sąrašas ir taip pat visų naudotų Švento Rašto citatų sąrašas (labai kruopštiems pamokslininkams!).

Pirmieji keturi skyriai duoda istorinę graikų-romėnų kultūros per paskutiniuosius tris šimtmečius pr. Kr. apžvalgą. Į šiuos rė-

mus yra įstatomas atitinkamas žydų tautos istorijos tarpsnis. Duodama daug įdomių ir naudingų žinių, kurios sudaro spalvingą foną Jėzaus žodžiams ir darbams. Pavyzdžiui, žydų religinės bendruomenės pagrindinių atskalų (savitų tikėjimo bendruomenių) – fariziejų, sadukiejų, esenų – apibūdinimas padeda skaitytojui suprasti, su kokiais žmonėmis Jėzus nuolat susidurdavo ir kaip jo mokymas skyrėsi nuo jų. Žydų (ir vėliau romėnų) akimis žiūrint, ir Jėzaus sekėjų bendruomenė buvo atskala. Tai yra labai reikšmingas faktas pirminės Bažnyčios istorijoje. Jos tolimesnis augimas ir išsinėrimas iš savo žydiškojo lopšio atsispindi Naujojo Testamento puslapiuose. Penktajame skyriuje duodama santrauka mokslinių NT raštų redagavimo bei literatūrinių formų tyrinėjimo rezultatų. Kiti skyriai, pradedant *Evangelija pagal Morkų*, pirmuoju krikščionių bandymu susisteminti Jėzaus mokymo bei veiklos atpasakojimus, nagrinėja kiekvieną NT raštą daugiau ar mažiau chronologine tvarka. Aptariamos tų raštų istorinės aplinkybės ir jų reikšmė tikėjimo ugdymui tuometinėje krikščionių Bažnyčioje. Pirmasis tomas apima tą Bažnyčios vystymosi tarpsnį, kuris gali būti vadinamas *sąjūdžiu*, nes tuomet dar nebuvo nusistovėjusių organizacinių rėmų. Antrajame tome, kur bus nagrinėjama vėlyvesnį NT raštai, parodomas ir Bažnyčios pasikeitimas, anksčiau šajam sąjūdžiui ieškant pastovesnių institucinių formų.

Šiame savo veikale autorius stengiasi ne tik aiškinti NT raštus, bet taip pat parodyti, kaip glaudžiai jie yra susiję su Bažnyčios augimu, vystymusi ir vis gilėjančiu supratimu Kristaus įvykio reikšmės. Naujasis Testamentas negimė tuštumoje. Mums svarbu suprasti, kad Dievo Žodis yra išreikštas žmonių žodžiais labai konkrečiose istorinėse aplinkybėse. Jėzus Kristus – *Evangelijoje pagal Joną* vadinamas amžinuoju Dievo Žodžiu – yra drauge ir mūsų žemės vaikas, ir žydų tautos palikuonis. Jo gana skurdi žemiškoji karjera buvo papiktinimas anuometiniams pamaldiems žydams ir mokytiems graikams. Tik Prisikėli-

mo šviesoje jo artimiausiems draugams paaiškėjo, kas jis esąs. Ir tas supratimas neatsirado iš karto, bet augo, brendo ir ieškojo tinkamos išraiškos. Visa tai Kristaus neatitolina nuo mūsų, bet priartina.

Turime pripažinti, kad daugumas mūsų mažai ką žinome apie Naująjį Testamentą, o į Senąjį dažnai skersomis šnairuojame, kaip į žydišką propagandą, be kurios labai gerai galime apsieiti. Tikriausiai be jokio sąžinės graužimo pritartume Marcijonui, kuris pirmojo šimtmečio po Kr. viduryje siūlė krikščionims Senąjį Testamentą ir visas evangelijas, išskyrus Luko (nežydo!), atmesti. Dar jam Pauliaus laišakai buvo priimtini dvasiniam pasiskaitymui. Pirminė krikščionių Bažnyčia to Marcijono pasiūlymo nepriėmė. Negalime atskirti Kristaus nuo žydiškojo tikėjimo kraičio.

Žydų tautos istorija Šventajame Rašte domimės ne dėl to, kad ji yra žydų, bet dėl to, kad per šią mažą, nereikšmingą, nuodėmingą tautą Dievas prabilo kiekvienam žmogui vargstančiam, klaidžiojančiam ir ieškančiam tikrojo Dievo. Ar tai nėra keista? Taip. Labai. Vienas anglas autorius labai taikliai pasakė: "How odd of God to choose the Jews!" Ir dar keisčiau, kad šioje tautoje gimė Jėzus ir beveik išimtinai jai kalbėjo ir jos sergančiuosius gydė. Ir mūsų, kaip krikščionių, šaknys pinasi su šios tautos šaknimis. Pasak kun. Rubšio: "Krikščionis juk turi žinoti savo išganyimo istoriją. Kitaip jis lieka be šaknų ir be lapų. Tautos istorija duoda žmogui vietą laike, anot dr. A. Maceinos, o tikėjimo istorija atveria žmogų Dievo veiklai. Tikėjimo istorija yra be galo guodžianti: nuo pat pradžios (Abraomas, Mozė) Dievas renkasi bežemius ir jiems kuria naują ateitį... Ir Kristus pirmiausia skelbia Evangeliją neturtėliams, šios žemės vargšams, kurie žino savo neturtą prieš Dievą".

Kai kam dar gali kilti klausimas: ar istorinis-mokslinis nagrinėjimas šventų dalykų – o ypač Šventojo Rašto – nesusilpnins tikėjimo? Yra nemažai rimtai galvojančių žmonių, kurie tiki, jog mokslinis objektyvumas nesuderinamas su tikėjimu, kad per

daug kruopštus studijavimas tikėjimo dalykų ilgainiui veda prie skeptiškumo ar dar aršesnio nusiteikimo. Reikia pripažinti, kad ta galimybė yra. Bet ji jau buvo nuo pat krikščionybės pradžios. Daug kas galėjo piktintis, pavyzdžiui, šv. Augustino filosofinėmis spekuliacijomis apie Švč. Trejybės vidinį tarpusavio santykiavimą. Tačiau tai davė raktą ateinančioms tikinčiųjų kartoms naujai išreikšti esminę tikėjimo tiesą. Taip ir dabar. Šventasis Raštas yra mūsų tikėjimo pagrindas. Jis pats yra tikėjimo dokumentas. Jį gali skaityti paprasčiausias žmogus ir didžiausias mokslinčius ir gauti tiek dvasinės naudos, kiek jo protas ir širdis yra atviri amžinajam Dievo žodžiui. Bet tas Dievo žodis turėjo labai konkretų istorinį kontekstą. Jo geresnis supratimas nesikryžiuoja su tikėjimu.

Nors *Raktas į Naująjį Testamentą* yra parašytas moksliniu tikslumu, jis parašytas tikinčiojo tikintiesiems. Todėl reikia tikėtis, kad *Raktas* neįstrigs duryse, bet jas atvers į gilesnį Dievo žodžio supratimą.

REDAKCIJOS PASTABOS

Kadangi autorė nieko neminėjo apie savo recenzuojamos knygos kalbą, tai čia norėtume porą žodžių pridėti. Kiek teko girdėti, šios knygos kalbą dailino net keli asmenys, bet vis dėlto dar yra palikta klaidų. Pvz.: *bujoti* (=vešėti, klestėti), *neužilgo* (=netrukus, tuoj), *atsiekti* (=pasiekti), *statyti klausimą* (=kelti klausimą), *pasėkmė* (=pasekmė), *iščios* (=iščios), *išaugštinimas* (=išaukštinimas), *vystymasi* (=vystymąsi), *senesnėje formoje* (=senesne forma), *tiesioginiai* (=tiesiogiai), *abiems* (=abiem), *kreipė dėmesio* (geriau: kreipė dėmesį), *kokiose aplinkybėse* (=kokiomis aplinkybėmis). Lietuvių kalboje žodis *abuojas* reiškia *piktas*, *nedoras*, *įkyrus*, *biaurus*, bet knygoje jis vartojamas vietoj žodžio *abejingas*.

Neaišku, kokios rašybos knygoje laikomasi. Pvz. *gal* būt ir *tur būt* knygoje rašoma skyrium, bet neišskiriama kableliais. Iki šiol šiuos žodžius rašėme skyrium ir išskyrėme kableliais. Dabar Lietuvoje pagal reformuotą rašybą jie rašomi drauge ir

kableliais neišskiriami. Taigi reikėtų pasirinkti vieną ar kitą būdą. Panašių nelygumų yra ir daugiau. Taip pat pasitaiko ir skyrybos klaidų.

Autorius knygoje vartoja savotišką žodyną. Kartais už tai jį reikia pagirti. Vartoti vykusius naujadarus arba kokią nors retesnę žodį yra gera (žinoma, kai ne per dažnai), pvz.: *sankirtis*, *akibrokštas*, *sampyna*, *suneraminti*. Kai kurie jo įsivesti "naujumai" yra abejotinos vertės. Nors žodis *prašnekinimas* (vietoje *apreiškimas*) atrodo labai gražus ir vaizdingas, bet reikėtų dar pagalvoti, ar jis skaitytojui padės ar pakenks geriau suprasti norimą išreikšti mintį.

Gal labiausiai daugelį skaitytojų "suneramins" (t.y. suerzins) žodis *Bendrija*, vartojamas vietoj žodžio *Bažnyčia*. Šį žodį pradėjo vartoti "Tėviškės žiburiai", o dabar juo susižavėjo ir kun. A. Rubšys. Bet visai be reikalo. Nors *Bažnyčia* nėra lietuviškos kilmės žodis, bet jis jau tvirtai įsipilietinęs, tad jo keisti tikrai neverta, ypač ir dėl to, kad gero pakaitalo neturime. Arkiv. J. Skvireckas stengėsi įvesti *Ekleziją*. Nepriėjo. Nepriėjo nė *Bendrija*.

Žodis *Bendrija* (nors ir rašomas didžiąja raide) yra per silpnas išreikšti tai sąvokai, kurią reiškiamo žodžiu *Bažnyčia*. *Bendrija* yra vartojama įvairiomis prasmėmis. Štai prieš keletą metų buvo įsteigta *Lietuvių Katalikų Bendrija*. Neseniai pasibaigusioje skautų tautinėje stovykloje viena pastovyklė buvo taip pat vadinama *Bendrija*. Pasakymai *Bendrijos tėvas* ar *Bendrijos daktaras* (vietoje *Bažnyčios tėvas* ar *Bažnyčios daktaras*) ne vienam sužadins tik šypsni...

Įdomu, kaip autorius pavadins *bažnyčią* - pastatą? Aišku, nevadins *bendrija*. Greičiausiai, sekdamas "Tėviškės žiburiais", vartos žodį *šventovė*. Bet ir šis terminas nėra labai pavykęs, nes jis taip pat vartojamas įvairiomis prasmėmis. Dažniausiai mes juo vadiname tai, ką anglai vadina žodžiu *shrine*. Bet kartais pasakome ir *mokslo šventovė*, *meno šventovė* ir pan.

Atrodo, kad visose kalbose *Bažnyčia* (krikščionių bendruomenė) ir *bažnyčia* (pastatas) vadinama tuo pačiu žodžiu: *l'eglise*,

Paruošė DANUTĖ ir GEDIMINAS VAKARIAI

IEŠKOMA BŪDŲ PADĖTI JAUNAI ŠEIMAI

Lietuvos žurnaluose rašoma, kad pagalba jaunai šeimai pradėta prieš daugelį metų. Vilniuje, Respublikinėje psichoneurologinėje ligoninėje vienas daktaras per metus susitinka su maždaug tūkstančiu keturiais šimtais asmenų. Kaune jau treči metai prie Klinikinės ligoninės veikia psichologijos ir šeimos santykių skyrius. Į šį skyrių kreipiasi žmonės ne vien šeimos klausimais, bet ir su nerviniais negalavimais. Šio skyriaus uždavinys – gydyti šeimą, padėti atstatyti ryšius tarp vyro ir žmonos ir ugdyti draugiškumą.

Lietuvoje pagrindinė šeimos nesugyvenimo priežastis – alkoholis. Jis pradeda vartoti dėl skurdaus gyvenimo, neturėjimo nuotaikos ir planų ateičiai. Ten nepakeliamai sunku gyventi, kasdien kankina nerimas ir nemiga. Namai tampa ne namais, o dviejų žmonių gyvenvieta. Skyrybos – ne visuomet išsigelbėjimas. Dirbtinai išsaugoti vedybų negalima. Be pagarbos, draugystės, užuojautos ir be leidimo vienas kito pomėgiams, šeima negali gyventi. Labiausiai nukenčia vaikai, kurie skundžiasi:

"Aš nieko nerandu namie – nei šilimos.

chiesa, church, Kirche ir t.t. Gal kas nors (pvz. kun. A. Rubšys) galėtų pastudijuoti ir patyrinti, ar tai daroma atsitiktinai, ar gal yra kokia nors gilesnė priežastis.

nei laimės, nei šiltesnio žodžio... Mama dažnai verkia... Tėvelis kažkur girtuokliauja. Jei galėčiau, susodinčiau į kalėjimą visus, prageriančius paskutinį rublį".

"Mamytė mirė kraujo vėžiu, tėvelis parvedė pamotę... Ji geria kartu su tėveliu. Ją tėvelis vadina gera, o mūsų su broliuku nemato. Vos pradėdame valgyti, pamotė jau šaukia: – "Tie vis neprisirišę!" – Kai mokykloje matau linksmus draugų ir draugių veidus, suspaudžia širdį... Labai noriu baigti aštuntą klasę, bet ar pajėgsiu ne vien trejetais?"

"Neseniai kaimynas išdaužė savo paties langus, kam žmona girta į namus neįleido. .. Labai išsigando mūsų mažasis broliukas. .. Visą naktį verkė".

"Manau, kad ašarų marias žmonės išlieja dėl girtuoklių siautėjimo".

"Mano draugo tėvelis atsiuntė tris rublius alimentų. Jis geria ir beveik nedirba. Kai mes užaugsim, išnaikinsime girtuoklius".

"Didžiausias žvėris – tėtis girtuoklis. Jis atima iš mūsų su mamyte ir geresnį kąsnį, ir šiltesnį drabužį".

Pradėta ieškoti būdų ruošti jaunimą šeimai ir mokyti, kaip toje šeimoje gyventi. Jaunimas, kurdamas šeimą, ne visada supranta savo pareigas ir atsakomybę.

Žmonės, stovintys ant skyrybų slenksčio, pirmiausia turi kreiptis ne į teisumą, bet pas psichiatrą. Viena rimčiausių priežasčių, kuri griauja šeimas, ēda jas iš vidaus, kaip trandis graužia medį, yra idėjinė tuštybė, beidėjiškumas, tvirto nusistatymo neturėjimas.

PAŽODŽIUI IŠ "TIESOS"

Į Kauno rajono Eigirgalos gyvenvietę persikėlėme net nepagalvoję, kad pateksime į tokią nesvetingą aplinką. Gyvenvietės žvyrkeliu per parą pravažiuoja daugiau kaip keturi šimtai savivarčių ir sunkvežimių. Iš Safijų karjero į Sargėnų keramikos gamyklą jie veža molį. Laukiame lietaus, džiaugiamės, kai vėjas pakeičia kryptį – tada nors valandą kitą jaučiame gryną orą. Savo spalvą atgauna daržai, sodai... Sep-

tynerius metus prašome įvairių organizacijų, kad išasfaltuotų tuos kelis šimtus metrų pro gyvenvietę einančio kelio, tačiau atsakymai nieko gero nežadantys. Tai gal tada intensyvų mašinų srautą galima nukreipti kitais, gyvenvietės nesiekiančiais keliais?

RUGPIŪČIO 30 D. VILNIUJE BUVO PALAIDOTA IEVA SIMONAITYTĖ

"Tiesa" rašė, kad respublikos sostinėje, į Antakalnio kapines paskutinį kartą buvo palydėta talentinga lietuvių tautos dukra, paprastų žmonių rašytoja – Ieva Simonaitytė. Per laidotuves Rašytojų sąjungos valdybos pirmininkas A. Maldonis kalbėjo: "Netekome vienos didžiausių, savaimingiausių lietuvių literatūros kūrėjų. Netekome spalvingos, originalios asmenybės, kurios nebylų nebuvimą ilgai ir skaudžiai jausime šalia savęs. Daugiau kaip šešis dešimtmečius, kildamas vis į didesnes menines aukštumas, tęsėsi Ievos Simonaitytės kūrybinis kelias. Savo gyvenimu ir kūryba ji buvo ištikima liaudžiai. Buvo jos vilčių ir lūkesčių reiškėja".

Lietuvos TSR Mokslų Akademijos narys, filologijos daktaras J. Lankutis apie Ievos Simonaitytės kūrybą pasakė: "Nebeišgirsime daugiau jos sodraus balso su tokiu mielu pamario krašto tarmės akcentu. Jos kūryba yra meninis unikumas, susiformavęs ir atsiskleidęs labai savitomis Klaipėdos krašto, arba vadinamosios Mažosios Lietuvos, gyvenimo sąlygomis. Velionės veikla sudaro paskutinį ir labai svarbų etapą, daugiau kaip keturis šimtmečius trukusioje kultūrinėje misijoje, kurią pradėjo Martynas Mažvydas pirmąją lietuvišką knygą. Vėliau pratęsė Kristijonas Donelaitis, Liudvikas Rėza, Vydūnas ir kiti krašto žmonės. Didžiulis Ievos Simonaitytės vaidmuo lietuvių realizmo raidoje buvo formuojant pas mus kol kas dar nelabai paplitusį, tačiau pasaulinėje literatūroje turtingas tradicijas turintį, šeimos epopėjos modelį".

Lietuvos TSR liaudies rašytojas J. Balutis: "Ieva Simonaitytė buvo artima ir brangi kiekvienam, kieno krūtineje plakė tauri širdis, kas mylėjo gimtąją žemę ir tē-

vų kalbą, kas jautriai išgyveno savosios liaudies rūpesčius ir svajones. Kiekvienas didžiavomės, kad jos kūriniai daro didžiulį poveikį plačioms liaudies masėms, jaunajai kartai. Jos knygos spausdinamos daugiatūkstantiniais vienetais. Išverstos į svetimas kalbas, garsina Lietuvos vardą. Ji buvo reto ryškumo asmenybė – nepalaužiamos valios, krikščtinės sąžinės, kupina neužgesinamos meilės gyvenimui, žmonėms ir grožiui".

Apie didžiulę Ievos Simonaitytės literatūrinio palikimo reikšmę kalbėjo respublikos kultūros ministras J. Bielinis: "Jinai savo talentinga, kupina tauraus humanistinio patoso kūryba taip giliai ir plačiai įaugo į šiuolaikinį mūsų socialistinės nacijos dvasinį gyvenimą, kad tikrai nebeįmanoma Lietuvoje surasti kampelio, kur nežinotų ir neskaitytų jos "Aukštųjų Šimonių likimo", "Pikčiurnienės", "Viliaus Karaliaus" ir kitų kūrinių. Visuotinį pripažinimą ir meilę rašytoja pelnė, nepakartojamai individualiai nutapydama sodrų liaudies gyvenimo paveikslą. Savo kūryba ir dvasiškai turiningu gyvenimu ji pelnė sau vietą greta žymiųjų moterų – mūsų nacionalinės kultūros kūrėjų: Žemaitės, Lazdynų Pelėdos, Bitės, Salomėjos Nėries. Jos kūriniai – tai pastovios dvasinės vertybės, kurios mokė, moko ir mokys žmogų būti žmogumi".

LIETUVOJE SKATINAMAS FOTO MENAS

Lietuvos TSR buitinio gyventojų aptarnavimo ministerija imasi įvairiausių priemonių fotografijos darbo kokybei bei aptarnavimo kultūrai gerinti. Kasmet ruošiami fotografams pasitobulinimo kursai, kuriuose dėstoma fotografijos technologija, fotokompozicija ir kiti dalykai. Kas dveji metai vyksta respublikiniai fotografų konkursai ir parodos. Konkursuose dalyvauja miestų ir rajonų fotografai. Konkursų bei parodų metu nuotraukas aptaria LTSR foto meno^draugijos atstovai. Šių metų pabaigoje bus suruoštas 8-tasis respublikinis konkursas. Rašoma Lietuvos spaudoje, kad nuotraukų kokybei pagerinti, Lietuvos fotografai dalinasi darbo patirtimi su Maskvos, Leningrado, Minsko ir Rygos miestų fotografais.

KO NEGALIMA IMTI, NUIMTI, NUSIIMTI

Duoda – imk, muša – bėk. Taip mums pataria liaudies išmintis. Daug ką galima *imti* ir be davėjo: javus nuo lauko, medų iš avilio, kepurę nuo galvos. Vyras *ima* žmoną, valstybė *ima* naujokus į kariuomenę. Sakoma taip pat, kad peilis, žirklys gerai *ima*, drabužis dulkes *ima*, o mus – juokai ar miegas *ima*. Tų "ėmimų" – be galo!

Dabartinės lietuvių kalbos žodyne (V., 1972) veiksmazodis *imti*, tik santraukiškai pateiktas, turi 14 reikšmių, o didžiajame akademiniame "Lietuvių kalbos žodyne" – šio veiksmazodžio reikšmės siekia arti pusimčio.

Nors daug ką mes galime imti ir imame, tačiau bendrinės lietuvių kalbos dėsniai reikalauja nuo tam tikrų "ėmimų" susilaikyti.

Kai susirinkime ar posėdyje svarstomi kokie svarbūs dalykai, apibendrinamas kalbėjusiųjų nuomonės, pirmininkas ar jo paprašytas kitas asmuo supažindina visus dalyvius su nutarimo projektu. Neretai girdime sakant: Šį projektą siūlome *imti* (*priimti*) už *pagrindą*. Čia tas "ėmimas" neblogas, tikrai jo "draugystė" su kitais žodžiais peiktina. Prielinksninę konstrukciją už *pagrindą* reikia pakeisti įnagininku: *priimti pagrindu*. Dar geriau tinka čia veiksmazodis *laikyti*: Šį projektą siūlome *laikyti pagrindu*.

Veiksmazodis *imti* neleistinas vartoti junginiuose *imti dėmesin* (*domėn*): Mokėme, barėme, bet sūnus mūsų žodžių *neėmė* dė-

mesin (= į mūsų žodžius nekreipė dėmesio, neatsižvelgė, jų neišidėmėjo, jais nesidomėjo).

Priešdėlinės šio veiksmazodžio formos *nuimti* negalima vartoti reikšme "pašalinti, atleisti iš darbo, iš pareigų", pvz.: Už girtavimą jį nuėmė nuo fermos vedėjo (= atleido iš fermos vedėjo pareigų). Taip pat ir pačiam vedėjui negalima nusiimti nuo pareigų. Reikia sakyti: Fermos vedėjas pats pasitraukė iš darbo, atsisakė pareigų.

Kai ilgas susirinkimas išvargina sėdinčius, vienas kitas jo dalyvis, sprukdamas pro duris, kartais pasako: aš *nusiimu*. Ar pagalvojame, ką sakome? Kaip gali žmogus pats save "nusiimti" ir nuo ko?! Jeigu tu *sprunki* pro duris, *bėgi*, *pasišalini*, *išeini*, tai taip ir sakyk, be jokių "nusiėmimų".

Žmonės, sergantys tuberkulioze, reumatu, vėžiu ar kitomis sunkiai gydomomis ligomis, įrašomi į poliklinikos įskaitą. O kai sveikata pagerėja, ligoniai džiaugiasi, kad juos jau *nuėmė nuo įskaitos*. Kaip galima nuimti, jeigu niekas jų neužkėlė, neuždėjo?! Taisyklingai sakome: Mane jau *išbraukė, išregistravo* iš įskaitos (o į įskaitą reikia *įtraukti, įrašyti*, o ne *paimti*!).

Kai ilgiau vartojame kokius vaistus, ir gydytojas pataria toliau jų nebevartoti, kartais pasakome: Gydytojas tuos vaistus jau *nuėmė*. Reikia sakyti: gydytojas patarė tuos vaistus *nutraukti, liautis juos vartojus* (laikinau ar visiškai), tų vaistų *nebevartoti*.

O jeigu nuo kokių vaistų mums liaujasi skausmai, mes kartais pasidžiaugiamo, sakydami: Tie vaistai skausmus *nuima*. Toks pasakymas taip pat peiktinas. Taisyklingai lietuviškai sakome: Tie vaistai *sustabdo, slopina, malšina, mažina* skausmus.

Peiktini ir pasakymai *nuimti bausmę, karantiną*. Čia tinka vartoti *panaikinti*. Bausmę galima ne tik *panaikinti*, bet ir *atleisti nuo bausmės*. Nuo karantino atleidimai nelabai praktikuojami. Paprastai karantinas *panaikinamas* arba *atšaukiamas*.

Siuvyklose ir šiaip buitinėje šnekamojoje kalboje dažnai girdime sakant *nuimti miera*. Čia ne tik veiksmazodis *nuimti* vartojamas netaisyklingai, bet ir svetimybė

miera neleistina bendrinėje kalboje. Visiškai tiksliai tą pačią sąvoką galima išreikšti lietuvišku veiksmažodžiu *pamatuoti*: siuvėjas *pamatavo* kliento figūrą. O kai drabužis bus sukirptas ir sudaigstytas, klientas ateis *prisimatuoti* (pažiūrėti, ar siuvamas drabužis pritaikytas jo figūrai).

Bene dažniausiai veiksmažodis *nuimti* (ir sangražinė jo forma *nusiimti*) netaisyklingai vartojamas, kalbant apie aprangą. Grįžusiam iš darželio vaikui motina primena: Nuimk batus. Reikia sakyti *nusimausk batus* arba tiesiog *nusiauk*. Palto, švarko, suknelės. .. taip pat negalima *nusiimti*, juos reikia *nusivilkinti*. Ir kelnų, kojinių, pirštinių neįmanoma *nuimti* ar *nusiimti* (jų niekas neuždėjo!). Kelnes, kojines, pirštines mes *mauname*, *nusimauname*, kaip ir žiedą nuo piršto. Tikrai kepurę nuo galvos, naštą nuo pečių, na ir akinius nuo nosies – tai jau drąsiai galima *nusiimti*. Juk juos ir *uždedame!*

Antanė Kučinskaitė

REDAKCIJOS PASTABA

Kai mūsų išeiviai nuvažiuoja į Lietuvą, tai jiems dažnai prikišama, kad jų tartis jau kitokia, kad pastebima anglų kalbos įtaka. Gal būt. Bet lygiai tą patį galima pasakyti ir apie Lietuvos gyventojus – jų tartis (žinoma, ne visų) jau yra paveikta rusų kalbos. Taip pat į lietuvių kalbą ten braute braunasi visokie rusicizmai. Kalbininkai su tomis blogybėmis uoliai kovoja. Jau yra ten gana daug jaunų kalbininkų, bet yra ir senesnės kartos. Viena iš tokių jau šiek tiek vyresnio amžiaus kalbininkų yra Antanė Kučinskaitė. Ji yra gimusi 1915 m. Biržų apskrityje. 1933 m. baigė Kauno mokytojų seminariją, o 1940 m. – Kauno Vytauto Didžiojo universitetą. Dabar daug rašo kalbos klausimais tenykštėje spaudoje. Čia perspausdinome jos straipsnį iš "Tar. moters" apie veiksmažodžio imti vartoseną.

Gal čia mums, gyvenantiems išeivijoje, ne visi straipsnyje paduoti netinkamos šio veiksmažodžio vartosenos pavyzdžiai yra aktualūs, bet kai kurias minėtas klaidas darome ir mes. Turime prisiminti, kad mes,

gyvenantieji angliškai kalbančiuose kraštuose, šį veiksmažodį netaisyklingai vartojame, versdami pažodžiui anglų kalbos posakį "takes time", pvz.: Šiam darbui atlikti ims laiko (= reikės daug laiko).

"LAIŠKŲ LIETUVIAMS" KONKURSAS

Dvidešimtojo "Laiškų lietuviams" konkurso tema: *Geras draugas – retas paukštis*. Straipsnis turi būti ne ilgesnis kai 3000 žodžių, pasirašytas slapyvardžiu ir, įdėjus atskirame vokelyje savo tikrąją pavardę, adresą bei telefoną, atsiųstas redakcijai iki 1979 m. vasario mėn. 1 dienos. Galima rašyti ir beletristine forma.

Skiriame keturias premijas. I – 150 dol. (mecenatas dr. Leonas Kriaučeliūnas), II – 100 dol. (mecenatai Bronė ir Jonas Veselkai), III – 75 dol. (mecenatai: 50 dol. Bronė ir Pranas Vitai, 25 dol. Vincas Kuliešius), IV – 50 dol. (mecenatė Stefanija Rudokienė).

Konkursui atsiųsti straipsniai tampa redakcijos nuosavybe ir gali būti spausdinami "Laiškuose lietuviams".

Konkurso vertinimo komisija: T. Jonas Borevičius, S.J., Dalia Kučėnienė, Ilona Laučienė, Aleksandra Likanderienė, dr. Zigmas Smilga.

Laimėtojams premijos bus įteiktos "Laiškų lietuviams" koncerte 1979 m. kovo mėn. 10 d. 7 val. vak. Jaunimo Centre.

- Kun. Pedro Arrupe, jėzuitų generalinis vadovas, Vengrijoje turėjo pasitarimus su Religijos reikalų tarybos pirmininku Imre Miklos, dalyvaujant vengrų kardinolui Lekai ir Vengrijos viceministryi Aczel. Tikimasi, kad susidarys galimybės jėzuitams darbuotis sielovadoje. Ligi šiol tik nedaugeliui tai buvo leidžiama.

- Paulius VI savo testamente pažymėjo: "Nusprendžiau mirti neturtingas, ir tai suprastins mano palikimo reikalą. Kai dėl kopo, tai noriu būti palaidotas žemėje su kukliu ženklu, nurodančiu vietą ir meldžiančiu krikščioniško pasigailėjimo. Nereikia man paminklo".

SVARBUS ADMINISTRACIJOS PRANEŠIMAS

Pabrangus popieriui, paštui ir spaudos darbui, nuo 1979 m. sausio 1 dienos "Laiškų lietuviams" metinė prenumerata pakeliama iki 8 dol. Skaitytojų patogumui administracija laikosi tokios tvarkos: žurnalo prenumerata kiekvienam pratęsiama automatiškai, nebent iš anksto būtų pranešta, kad toliau nebenori gauti žurnalo. Už šių ir ankstyvesniųjų metų žurnalo siuntinį dar neužsimokėjusieji yra prašomi kaip galima greičiau tai padaryti. Taip pat pageidaujama, kad ir už ateinančius metus būtų užmokėta metų pradžioje. Siunčiant prenumeratos mokesį, yra daug saugiau naudoti čekius arba "money orderius". Jau yra buvę atvejų, kad, siunčiant grynais, nei laiškas, nei pinigai administracijos nepasiekdavo.

ATSIŪSTA PAMINĖTI

Albinas Baranauskas. RUDENYS IR PAVASARIAI. III dalis. Viršelis V. O. Vilkau. Išleido Liet. Knygos klubas 1978 m. 389 psl., kaina 8 dol.

CHRONICLE OF THE CATHOLIC CHURCH IN LITHUANIA No. 19-21. Leidžia Kunigų Vienybė, 351 Highland Blvd., Brooklyn, N.Y. 11207.

P. Celiešius. EUCHARISTIJA. Eucharistijos esmė ir prasmė. Teologinis svarstymas. Išleido Vakarų Europos lietuvių sielovados centras, Bad Woerishofen 1978 m. 59 psl.

LITUANUS. Vol. 24, No. 3. Adresas: Litanus, 6621 S. Troy, Chicago, IL 60629.

I LAISVĖ. Nr. 73/1103. Red. Juozas Kojelis, 747 - 23rd St., Santa Monica, CA 90402.

PLJS RAŠINIŲ KONKURSAS

Konkurse gali dalyvauti jaunimas, padalintas i dvi grupes: 1. 16-24 m. amžiaus, 2. 25-35 m.

Rašinių sritys: a) beletristika, b) poezija, c) žurnalistika, d) dvikalbė sritis — lietuviškai nemokantiems.

Dalyviai laisvai pasirenka temą ir rašinio ilgį. Rašinys, parašytas mašinėle, iki 1978 m. gruodžio 1 d. turi būti atsiųstas šiuo adresu: 1573 Bloor St. W., Toronto, Ont., Canada, M6P 1A6.

Premijos: 16-24 m. grupėje kiekvienoje rašinių srityje I premija — 150 dol., antroji — 50 dol.

25-35 m. grupėje I premija — 200 dol., II — 75 dol.

LAIŠKAI LIETUVIAMS — Tėvų Jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros mėnesinis žurnalas. Redakcinė kolegija; Juozas Vaišnys, S.J. (atsak. red.), Antanas Saulaitis, S.J., Anicetas Tamošaitis, S.J. Redakcijos nariai: Danutė Bindokienė, Algirdas Grigaitis, Vytautas Kasniūnas, Kristina Parėštytė, Nijolė Užubalienė, Danutė ir Gediminas Vakariai. Administratorė — Aleksandra Likanderienė. Viršelis ir skyrių vinjetės — Jūratės Eidukaitės-Okura. Adresas: 2345 W. 56th Street, Chicago, IL 60636. Telefonas 737-8400. Nek. Prsidėjimo Šv. Marijos Seserų spaustuvė, Putnam CT 06260. Metinė prenumerata — 6 dol., atskiras numeris — 60 centų.